

HAVREVIMPEN

DOF-FYN

14. ÅRGANG NR. 3, nov 2007

Naturpolitik   Mågeørerne   Blandsvale
Sjældne fynske ynglefugle   Kaskhstan
Sodfarvet Skråpe   Tårnenes Dag
Ringmærkning ved Flyvesandet

Olav Dünge

HAVREVIMPEN

Udgives af Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdeling for Fyns Amt

ISSN 0908-858X

Tryk: Micro-Forma Oplag: 650

Redaktion:

Søren Gjaldbæk - Jacob Sterup Andersen - Tim H. Hansen - Michael Mosebo Jensen

Redaktør:

Søren Gjaldbæk, Carsten Hauchs Vænge 4, 5230 Odense M, tlf. 66 13 78 56
e-mail: soeren.gjaldbaek@privat.dk

Udsendelse af Havrevimpen (abonnement, adresseændringer):

Michael Mosebo Jensen, Røjle Bygade 102, Røjle, 5500 Middelfart, tlf 26 82 07 29
e-mail: mmj@doffyn.dk

Hjemmeside: www.doffyn.dk

Indsendelse af observationer:

Via Hjemmesiden, kun for folk, som er tilmeldt som brugere.

e-mail: : obs@doffyn.dk

pr. telefon til én fra Administrationsgruppen, DOF-Fyn Web:

Erhardt Ecklon	62 21 99 16
Jacob Sterup Andersen	62 29 26 29 / 25 56 74 17
Michael Mosebo Jensen	26 82 07 29
Hans Rytter	62 27 20 26 / 23 34 86 36

Webmaster:

Hans Rytter, Nyborgvej 88, Trunderup, 5772 Kværndrup, tlf. 62 27 20 26 / 23 34 86 36

Kontaktadresse til bestyrelsen, formand:

Henrik Kalckar Hansen, Birkebakken 5, Sankt Klemens 5260, Odense S tlf. 30 70 90 38
e-mail: kalckar@webspeed.dk

Indhold:

Formandens hjørne	3	Blandsvale	33
Naturbeskyttelse	4	Mågeøerne	36
Det lange seje træk	7	Sodfarvet Skråpe	39
Side 9-ornitologen	10	Sjældne fynske ynglefugle	44
Ringmærkning på Flyvesandet	11	Fra felten	46
Tårnenes Dag	18	Turrapporter	50
Kasakhstan og Kirgisien	24	Ture, møder og små pip	55

Tegninger: Ole Runge.

Forsidetegning: Ole Runge.

Fotos: Michael Mosebo Jensen, Søren Gjaldbæk, Erhardt Ecklon, Michael Højgård Hansen, Jan Holm Jensen.

Copyright: DOF-Fyn. Udgivelsen må kun citeres med tydelig kildeangivelse

Fra redaktionen

Efterårstrækket er så småt ved at være forbi og det er tid for årets tredje nummer. Vi er – som så mange andre – blevet ramt af de teknologiske fremskridt. Det kan snart ikke lade sig gøre at få bladet trykt i sort-hvid, så vi tager springet og bliver en del af den ”kulørte presse”. Der er jo altid en slange i paradiset – det er der også her, bladet bliver dyrere at trykke, så vi vil fra næste år bede vores læsere om et bidrag på 100 kr., så vi kan få dækket en del af omkostningerne. Vi har gennem de seneste år haft stor

opbakning fra læserne – tak for det – vi håber, at den gode tendens fortsætter. Skulle der være læsere, der kunne tænke sig at bidrage med stof til bladet vil det også være meget velkomment - bidrag kan sendes elektronisk til bladets redaktør. Artikler sendes som word-filer, al redigering og indsætning af fotos tager vi os af. Redaktørens mail-adresse kan findes på side 2 i dette blad. Skulle man være i tvivl om noget kan man også kontakte redaktøren telefonisk.

Formandens hjørne

Af Henrik Kalckar Hansen

Nedskydning af Blishøns i Fønsvang

Jægeren blev i første omgang anmeldt til politiet af flere, som troede, han drev ulovlig jagt, hvilket, han understregede næste dag i avisen, ikke var tilfældet. Alligevel mener jeg, at der er grund til at påtale jagten, og ikke mindst argumentationen omkring at blishønsene skulle virke hæmmende for et mangfoldigt fugleliv i Fønsvang.

Der er ingen tvivl om, at Bent Rand som jagtejer er i sin ret til at foranstalte nedskydning af Blishøns i Føns Vang. Men når argumentationen

går på, at jægerne på denne måde sørger for en speciel positiv balance mellem fuglearterne i søen, så må vi fra DOF sige fuldstændig fra!

Det er udtryk for et stærkt forældet natursyn. At vi har gode og onde dyr er slet ikke i tråd med vores naturfaglige viden anno 2007. Blishøns er temmelig aggressive i yngletiden. Men de andre fugle finder bare andre steder i området. Uanset om det er svaner, Skarver, Fiskehejrer, Blishøns, Vandrefalk eller krager, så har de deres plads i økosystemerne.

Alle har kunnet glæde os over Havørnenes tilbagekomst som ynglefugl på

Fyn siden 1997. Den ses i øvrigt ofte jage i Gamborg fjord og Fønsvang. Men uden Blishøns eller

Fønsvang. Men uden Blishøns eller Skarver som fødeunderlag om vinteren, har vi heller ingen Havørne.

Rørhøgene tager i øvrigt også mange af Blishønsenes kyllinger.

Naturen er ikke en ta' selv buffet, hvor man kan nøjes med at tage af yndlingsretterne og lade resten bære ud igen.

Naturen er et komplekst samspil mellem dyre og plantearter

Derfor kan man ikke pille nogle ud og sige, dig vil vi ikke have, og dig vil vi gerne have.

Det havde været mere reelt, hvis jægerne havde skudt dem, fordi de simpelthen var store nydere af farse-ret Blishøns.

Naturbeskyttelse

Af Ivan Sejer Beck – Dof-Fyns "grønne koordinator"

Naturbeskyttelse er en central del af DOF's arbejde. Ivan giver en kortfattet beskrivelse af centrale emneområder indenfor naturbeskyttelse.

Fuglebeskyttelsesområde

Område, hvor ynglefugle, som er sjældne, truede eller følsomme over for ændringer af levesteder, beskyttes, og områder, hvor fugle som regelmæssigt gæster Danmark for at fælde fjer, raste under trækket eller overvintre, skal beskyttes.

I alt 113 fuglebeskyttelsesområder i Danmark, der samlet dækker 14.700 km². Arealet på land svarer til 6% af Danmarks landareal, og arealet på vand udgør 11% af Danmarks havområde.

9.200 km² af fuglebeskyttelsesområderne er samtidig udpeget som habitatområde.

Baggrunden for de udpegede områder er EU's fuglebeskyttelsesdirektiv fra 1979, der har som formål at beskytte og forbedre vilkårene for de vilde fuglearter i EU.

Fuglebeskyttelsesområder på FYN:

1. Lillebælt 2. Sydfynske Øhav 3. Marstal Bugt og den sydlige del af Langeland 4. Vresen og havet mellem Fyn og Langeland 5. Skove ved Brahetrolleborg 6. Odense Fjord 7. Æbleø og kysten ved Næraå 8. Romsø

og sydkysten ved Hindsholm 9. Arreskov Sø.

Habitatområde

Område der skal være med til at bevare og genoprette vores natur.

I Danmark findes i alt 254 habitatområder med et samlet areal på 11.100 km², hvoraf hovedparten er hav. Hvert område er udpeget for at beskytte bestemte naturtyper og arter af dyr og planter.

Områderne er udpeget i henhold til EU's habitatdirektiv fra 1992.

Habitatområder på Fyn:

1. Fyns Hoved, Lillegrund og Lillestrand
2. Æbleø, havet syd for og Næraå
3. Havet mellem Hindsholm og Romsø samt Romsø
5. Røjle Klint og Kasmose Skov
6. Lillebælt
7. Urup Dam, Brabæk Mose, Birkende Mose og Illemose
8. Odense Å med Hågerup Å, Sallinge Å og Lindved Å
9. Østerø Sø
10. Vresen
11. Kajbjerg Skov
12. Søer ved Tårup og Klintholm
13. Storelung
14. Skove og søer syd for Brahetrolleborg
15. Arreskov Sø
16. Store Øresø, Sortesø og Iglesø
17. Bøjden Nor
18. Maden på Helnæs og havet vest for
19. Vestlige del af Avernakø
20. Stenrev syd øst for Langeland
21. Sydfynske Øhav
22. Odense Fjord
23. Svaninge Bakker
24. Rødme Svinehaver
25. Thurø Rev

Ramsarområde

Vådrområde med så mange vandfugle, at det har international betydning og skal beskyttes.

Danmark tiltrådte Ramsarkonventionen i 1977, og indtil nu er i alt 154 lande tilsluttet konventionen.

Globalt er der udpeget 1650 ramsarområder - heraf har Danmark udpeget 27.

Ramsarområder på Fyn:

1. Lillebælt
2. Næraå Strand og Æbleøområdet
3. Sydfynske Øhav.

Ny vandplanlægning

Danmark og de øvrige EU-lande vedtog i 2000 det såkaldte vandrammedirektiv, der som sit overordnede mål har, at alt vand skal have "en god økologisk tilstand" i år 2015. Derfor skal alle landene gennemføre en målrettet vandplanlægning for grundvand, vandløb, søer og den kystnære del af havet.

Målet om "god økologisk tilstand" betyder, at vores vandløb, søer og den kystnære del af havet skal rumme gode livsbetingelser for dyr og planter. Menneskelige påvirkninger må kun føre til mindre afvigelser i forhold til, hvad man kunne finde ved uberørte forhold. For grundvandet betyder det, at vandindvindingen på længere sigt ikke må overstige grundvandsdannelsen, og at grundvandet skal have en god kemisk kvalitet.

Vandrammedirektivets bestemmelser er overført til dansk lovgivning med miljømålsloven, og der er heri fastlagt et omfattende arbejdsprogram med tids-plan og høringsproces.

Et forberedende element i denne sag har været udarbejdelsen af et såkaldt demonstrationsprojekt for vandplanlægning i Odense Fjordoplandet ("Odense Pilot River Basin"). Projektet har været Danmarks bidrag til EU's afprøvning af Vandrammedirektivet forud for den egentlige gennemførelse af direktivet. Fra DOF-fyn har Finn Eriksen, Kurt Due Johansen, Flemming Byskov og Ivan Sejer Beck været med i en følgegruppe)

Vandplanlægningen og NATURA 2000-planlægningen skal koordineres i størst muligt omfang.

Natura 2000

Habitatområderne og fuglebeskyttelsesområderne danner tilsammen Natura 2000-områderne. - Ramsarområderne er en del af fuglebeskyttelsesområderne.

Der er mange overlapninger og sammenfald mellem områderne.

Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i hele EU, der indeholder særlig værdifuld natur set i et europæisk perspektiv, og de er udpeget for at beskytte levesteder og rastområder for fugle og for at beskytte naturtyper og plante- og dyrearter,

der er truede, sårbare eller sjældne i EU.

I Natura 2000-områderne gennemføres fremover en målrettet naturplanlægning, og parallelt hermed foregår der i Danmark og de øvrige EU-lande et intensivt arbejde med at gennemføre en målrettet vandplanlægning for grundvand, vandløb, søer og den kystnære del af havet.

I miljømålsloven, der blev vedtaget i Folketinget i 2003 - og hvori både Vandrammedirektivet, Habitatdirektivet og Fuglebeskyttelsesdirektivet er indarbejdet - er det fastlagt, hvordan vand- og naturplanlægningen skal foregå.

Ideen er, at den offentlige indsats til fordel for vandmiljøet og Natura 2000-områderne bliver fagligt velfunderet, effektiv og målrettet, og at den sker i dialog med bl.a. lodsejere og deres organisationer og natur- og friluftsansat-ioner.

Det er Miljøministeriets 7 lokale Miljøcentre, som står for den praktiske udarbejdelse af Vandplaner og Natura 2000-planer, og det bliver landets kommuner, der skal føre dem ud i livet.

1. planperiode løber fra 2007 - 2016, og første generation af Vand- og Natura 2000 planerne med tilhørende indsatsprogrammer skal ligge klar i december 2009. Miljømålene skal være opfyldt endeligt den 22. december 2015.

Indledende fase er den såkaldte "ide-fase", der løber fra 22. juni - 22. december 2007 med sigte på udarbejdelse af planer, der beskriver, hvordan vi forbedrer og beskytter vand og natur i Danmark

DOF's lokalafdelinger er ansvarlige for udarbejdelse og fremsendelse af høringsbidrag til de enkelte Natura

2000-områder - dvs. EU's fuglebeskyttelsesområder og habitatområder.

Arbejdet bør prioriteres således:

- a. Fuglebeskyttelsesområder
- b. Habitatområder med vigtige fugleinteresser
- c. Vandområder med vigtige fugleinteresser
- d. Øvrige habitat- og vandområder

Det lange seje træk

Af Henrik Kalckar Hansen

DOF Står på 3 ben.

- Glæden ved at opleve fuglene, hvad enten det er det lokale isfuglepar eller sjældne trækfugle på Skagen
- Det fugle faglige arbejde, punkttællingerne, overvågning af enkelte arter og ringmærkning eks. Kels Nor Fuglestation (KNF), DOFFyns uglegruppe
- Det naturpolitiske arbejde er et langt sejt træk. Det er ikke altid det mest synlige, men det er her slaget står om fremtidens natur. Derfor vil jeg i nedenstående artikel tegne et billede af det store arbejde der udføres her på Fyn.....

I bestyrelsen har vi et Fredningsudvalg. Det er Finn Eriksen og Kurt Due, som begge er store kendere af den fynske natur. Men også med indsigt i regler og lov stof. De er lige nu involveret i

- arbejds gruppe vedr. gensno-ning og udlægning af våde enge ved Silke Å
- deltagelse i 4 grupper omkring vandoplande
- optælling af fugle for Miljøcenter Odense
- deltagelse i arbejde for at hindre sti samt overnatning nær sårbare lokaliteter ved Odense Fjord
- offentlighedsfase vedr. Natura 2000*
- deltagelse i møder vedr. Miljømilliarden
- deltagelse i arbejdet i Brugerrådet** for Fyn
- råd og vejledning af DOFFyns repræsentanter i kommunernes Grønne Råd

*Miljøministeriet igangsatte lige før sommerferien den meget vigtige Ide-fase for Natura-2000-områderne dvs

fuglebeskyttelsesområderne og habitatområderne. Hele processen skal ende med, at der laves bindende målsætninger og handleplaner for alle Natura 2000- områderne, og kan derfor komme til at betyde Knald eller fald for mange af vores bedste fuglelokaliteter!

**Brugerrådet for Fyn er et råd under Fyns Statsskovdistrikt, som skal rådgive distriktet om driften. Rådet består af så forskellige medlemmer som DN, DOF, Danmarks Jægerforbund, Friluftsrådet, Danmarks Civile Hundeførerforening, en kommunerepræsentant og 2 af statsskovridder Søren Strandgård personligt udpegede medlemmer.

De 10 nye fynske kommuner har eller er alle på vej med Grønne Råd. De Grønne Råd er et vigtigt dialogforum mellem politikerne, naturinteressesorganisationerne og forvaltningen i kommunerne. I de grønne råd mødes parterne typiske 2-3 gange i løbet af året, og her kan overordnede spørgsmål som kommunernes naturforvaltning, prioritering af plejeindsats, naturgenopretning, naturovervågning og beskyttelse af truede og sårbare arter drøftes.

Vi har repræsentanter i dem alle, det er:

Nordfyns Kommune, Jens Bækkelund
Odense Kommune, Kurt Due Johansen

Assens Kommune, Finn Eriksen
Fåborg Midtfyn Kommune, Steen Bak Henriksen

Svendborg Kommune, Niels Andersen

Kerteminde Kommune, Mogens Ribo Pedersen

Nyborg Kommune, Else Klint, deltager også i de 4 grupper omkring vandoplande

Middelfart Kommune, Marie Nørregaard

Ærø Kommune, Ole Gjessing

Langelands Kommune, Claus Dalskov

For at samle og koordinere hele denne indsats i De Grønne Råd har vi oprettet en funktion. Næmlig DOF-Fyn's Grønne koordinator, som varetages af Ivan Sejer Beck. Ivan har været en af hovedkræfterne bag vores nyligt afholdte Naturplansmøde. Hvor også Knud Flensted var inviteret. Knud er fredningskonsulent i DOF centralt.

Caretaker projektet

I 2003 har DOF (centralt) søsat det hidtil mest ambitiøse overvågningsprojekt for landets 200 vigtigste fuglelokaliteter. Projektet, der løber indtil 2008, varetages af frivillige DOF-medlemmer. Vi kalder det Caretakerprojektet, fordi det simpelthen handler om at tage sig godt af de naturområder hvor de mest følsomme fuglebestande yngler og raster.

På hver lokalitet melder en gruppe af medlemmer sig til først og frem-

mest at overvåge, men også i et vist omfang at formidle og beskytte lokaliteten og dens fugleliv.

Overvågningen består i jævnlige optællinger af udvalgte fugle på lokaliteterne. Rastefuglene optælles 1-2 gange om året afhængigt af art mens ynglefuglene optælles om foråret og sommeren. For hver lokalitet udvikles der i projektforsløbet en lille manual med anvisninger på hvad, hvornår og hvordan der skal tælles netop dér. Herudover er der ansvarlige for de fleste IBA-områder (Se notat vedrørende fredningsarbejdet) på Fyn.

Der er ca. 45 aktive caretakere på Fyn p.t., fordelt på 10 IBA lokaliteter. Hvert område har min. en lokalitetsansvarlig, samt hjemmesideansvarlig. På Dof.dk kan man således læse mere på de respektive hjemmesider. Hvert år afholdes op til flere kurser, seminarer m.v. for caretakere. Det kan dreje sig om alt fra fuglebestemmelse, naturbeskyttelse, samt generel information til nye caretakere om Dofbasen eller projektet. Der er lokalitetsmanualer for samtlige områder, samt optællingsvejledninger.

Fra DOF centralt er Thomas Vikstrøm er Hovedkoordinator og Timme Nygaard er IT-ansvarlig. På Fyn er Michael Højgård Hansen lokalitetsansvarlig på projektet.

Lokalitetsansvarlig for områderne er:
Lillebælt (primært Fynssiden).
Kysten ved Næraå og Æbeløområdet (Jens Bækkelund)
Odense Fjord (Anders Myrthue)
Arreskov Sø (Erik Ehmsen)
Brændegårdssøen og skove ved Brahetrolleborg (Gunnar Jørgensen)
Sydfynske Øhav (Erhardt Ecklon)
Marstal Bugt og sydvestkysten af Langeland (Ole Goldschmidt)
SØ Hindsholm (Lars Hansen) (+ Vresen, Sprogø, Knudshoved, og Romsø som potentielle)
Bøjden Nor (Er kun potentiel IBA lokalitet og mangler lokalitetsansvarlig)

Nye caretakere er meget velkomne. Der kræves reelt ingen forkundskaber udover interesse, idet man f.eks. kan tilknyttes som 'føl'.

Side (ca.) 9 ornitologen

Af Søren Gjaldbæk

Bag initialerne DMZ gemmer navnet Dieter Maaszen sig og bag navnet en af Odenses mest aktive lokalornitologer. Som man måske kan gætte er Dieter oprindelig fra Tyskland. Han kom til Danmark i 1973 (noget med kærlighed), hvor han indvandrede til ”djævløen”. Fugleinteressen startede i midten af firserne, hvor han gik på aftenskole hos Klaus Malling Olsen i seks-syv år. Dieter kom til Odense i år 2000 og begyndte straks at gå til DOF Fyns møder og kurser. ”Jeg blev godt modtaget. Man kan kigge på

fugle alene, men sammen med andre ser man mere, og så kommer man også til at snakke om andre ting. Det er synd for dem, der kun kigger alene, de går glip af meget”. Dieter har været på mange ture med Rudi Semrau Jensen og i de senere år også med Peder Rasmussen fra Svendborg. På den måde har billøse Dieter efterhånden fået lært de fleste af Fyns fuglelokalteter at kende. Hovedparten af Dieters tid går dog på lokaliteter, der er indenfor cykelafstand. Yderpunktet er Flyvesandet – turen derop tager 2½ time, hjemturen 3 timer – ”for da er jeg træt”. Dieter arbejdede som murersvend, indtil han gik på efterløn som 60-årig. Frem til efterlønsperioden kiggede han mest om vinteren. Dieter brød sig ikke om at arbejde udenfor når det var koldt, så mester fik besked på at fyre ham som den første, når byggeriet pga. af vintervejr lå lidt underdrejet. Det gav tid til mange ture til Ølundgård. I dag er Dieter 61 år og tager cyklen frem mindst tre gange om ugen. Det er mest Odense Fjord området der besøges og ænder, gæs og vadefugle tælles flittigt. Desuden har Dieter en tjans som Caretaker ved Næråstranden og ved Lillebælt. Dieter kan også blive grebet af at følge en enkelt art. Et år var det Kernebideren på As-

sistens Kirkegård, der blev talt op næsten hver eneste dag i et par måneder. Sidste år var det Huskaden, der blev fulgt – Dieter har fundet en overnatningsplads i nærheden af sit hjem, og de fleste morgener tæller han de udflyvende fugle. Også Vandstær og især Isfugl har Dieters store interesse, i sæsonen afstøves Odense Å jævnligt fra Ejby Mølle til Skovsøen. Dieter ser sjældent på fugle uden for Fyn, når det sker, er det enten når han besøger Tyskland – Dieter har netop været på Zingst - eller på DOF Fyn ture. ”DOF-ture er meget gode og vigtige, hvis man vil lære andre ornitologer at kende. Det er et godt sted at starte”. Jagt efter sjældne fugle

er ikke noget, som optager Dieters tid. Han har ikke helt styr på, hvor mange arter han har set i Danmark – ca. 220. I år har han set 194 arter på Fyn og 1 udenfor amtet – det var en Hvidøjet And, som han så i forbindelse med et Caretaker-kursus på Lolland. Af særligt gode oplevelser i feltet nævner Dieter ture til Langeland og Tåsinge sidste vinter med de mange Sortbugede Knortegæs. Jeg spurgte Dieter om hvad det var der fascinerer ham ved fuglene. ”Joh, hvis man kigger på en Bramgås, en Grågås, en Krikand eller en Pibeand – enhver fugl har noget for sig. De har noget betagende i sig – man skal bare se det, man kan blive grebet af alt.”

Ringmærkning på Nordfyns Feltstation

Af Børge Rasmussen

I nyere tid havde Jan Holm Jensen selv haft oprettet lidt netarbejde ved sit sommerhus i Hasmark såvel som i et skov/mose område i vestlige skov ved Flyvesandet, hvor der var opnået aftale med skytten på Egebjerggård om benyttelse af et skovareal op til den åbne strandeng. Dog havde stedet kun givet et middelmådigt resultat, men med flere folk og flere netmeter og steder kunne det være interessant at se, hvor stort forårstrækket egentligt er på denne nordlige Vestfynske kyststrækning.

I efteråret 2006 var der en elev med på Keldsnor Fuglestation og et

par stykker mere, som havde givet udtryk for at ville lære denne gren af fuglearbejdet at kende nøjere. Derfor aftaltes det, at forsøge med oprettelse af en ringmærkergruppe på Nordfyn med Jan Holm Jensen som leder.

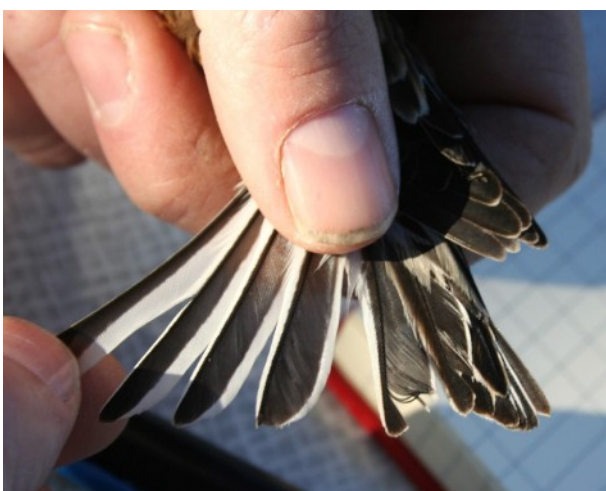
Under arbejdet med den nye ringmærkergruppe er der hørt om tidligere ringmærkninger på lokaliteten, men det har ikke været muligt at finde eller få disse oplysninger verificeret. Derfor forefindes ikke andet statistisk materiale for sammenligning. Denne rapport giver derfor et sammendrag af arbejdet og erfaringen med at oprette

netsteder, fangstindsats og fangsttal samt genfund m.v.

I foråret 2007 blev dette til i alt 832 ringmærkede fugle fordelt på 44 arter. Alle blev fanget i spejlnet på nær en enkelt undtagelse af en Landsvale, som blev fanget i hånden oppe i fugletårnet. De talrigeste arter blev Rødhals (213), Jernspurv (70), Munk (67) og Gransanger (61). De mere sjældne fangster er nok Vendehals, Græshoppesanger, Ringdrossel og Skovhornugle.

Ringmærkningsindsatsen

De første net blev sat op den 11. marts, og der blev så ringmærket på i alt 51 dage frem til og med den 28. maj. Af nettimer blev det til i alt 304. Der var ca. 5 netsteder åbne pr. dag, men på grund af erhvervsarbejde blev det på hverdage kun til ganske få timer. Forårstiden indeholder jo tillige

Der måles og studeres notches (indskæringer/red.) og hvide faner.

en hel del helligdage, hvor det ikke var muligt at gøre brug af dem alle. En del dage har det endvidere været nødvendigt at lukke på grund af vejret. Det ramte uheldigvis den samme ringmærker elev, idet der var blevet lavet en "vagtplan", således at eleverne havde en uge ad gangen, også for at få det til at passe ind med en af elevernes uge med nattevagter jobmæssigt. Det gav samtidig den positive effekt, at den enkelte elev fik mere kontinuerlig rutine opøvet i handling af net og fugle. Eleverne deltog også i arbejdet med at udtænke, finde og til-danne netstederne. Da antallet af fugle pr. dag må siges at være af begrænset omfang, var der tid til at tage vingemål og bestemme alder ved hjælp af fældningsgrænser m.v. Eleverne er Michael Højgaard Hansen og Børge langkilde Rasmussen.

Netstederne

At finde netsteder på lokaliteterne har været noget af en opgave, da fuglenes tilgangsveje skiftede meget afhængigt af vejr og forårets fremskriden. Det i tidligere år anvendte netsted, var nu vokset højt og tillukket. Hele skovområdet er en blanding af åben højskov vekslende med kratskov og medium høj granplantage. Det viste sig at skulle blive den største forhindring.

Den oprindelige aftale med skytten var, at vi gerne måtte klippe og beskære i begrænset omfang, hvilket også blev forsøgt. Der blev gjort endog meget store anstrengelser for at

finde netsteder med optimale forhold. Dette researcharbejde bragte os ind på Flyvesandets Campingplads område. Pladsen er beliggende i et område med lave og høje buske og træer, og under vores overvågning fandt vi ud af, at der var mange fugle. En henvendelse til pladsens bestyrer gav positivt resultat, og vi fik lov til frit at benytte pladsens muligheder, også efter at pladsen officielt havde lukket op for campister. Det affødte dog det lille problem, at vi ikke kunne lade pløkker og snore blive på netstederne, idet nogen fandt det svært at flytte og anvende dem som snublesnore andre steder. I et enkelt område kunne vi dog have grejet liggende skjult i krat, så dette netsted blev et gennemgående referencenet i hele perioden. De øvrige net blev flyttet uden for pladsen og over i det levende hegn langs tilkørselsvejen. I begyndelsen var de nogenlunde udbyttegivende, men efterhånden som træerne fik blade, trak fuglene op i kronerne, og de fløj dermed hen over vore net. Frustrerende at se de mange fugle i hundredvis trække lige hen over nettene. Så atter måtte der findes på alternative områder.

Michael Højgaard Hansen er med i en lokal Caretakergruppe samt DN bestyrelse, og han har dermed et rimeligt godt lokalkendskab. Han foreslog at vi skulle prøve at trække ind i landet og finde et område med lavere bevoksning. Det blev til skydebane-

området i det Sydøstlige hjørne af Nr. Nærrå Strand.

I bevoksningen på og langs støj- og sikkerhedsvolden blev fundet gode og givende netsteder. Under pasning heraf blev der holdt øje med tilstødende arealer, og et område nord for skydebanen blev i periodens slutning også prøvet af. Det er et område med mange små spredte busk- og rørbevoksninger, og det gav også en hel del fugle af sig.

Generelt er der enighed om, at alle områder også næste år indgår i mærkning på stedet.

Fangsttallene

Med i alt 832 fugle på 51 dage er det daglige gennemsnit kun 16,31 fugl, hvilket gruppen ikke er helt så tilfredse med. Men megen tid er gået med at finde alternative steder og prøve disse steder af.

Værd at bemærke er 15. og 22. april, der skiller sig væsentligt ud fra de øvrige, idet der er ringmærket henholdsvis 79 og 70 fugle. Dog skal så

Tornsanger.

også bemærkes, at de anvendte nettimer er henholdsvis 116,5 fordelt på 11 net og 30 timer fordelt på 6 net. Alternativ beregning viser at den 15. april gav det 0,68 fugl pr. nettime, hvorimod den 22. april, med det mindste antal fugle, gav 2,33 fugl pr. nettime. Så det er noget med mål og indsats, der måske skal kigges på.

De største ringmærkningsdage giver nedenstående resultater:

Dato	Total	Flest	Antal
15. apr	79	Rødhals	45
		Gransanger	16
		Musvit	6
		Jernspurv	3
		Bogfinke	3
22. apr	70	Rødhals	49
		Munk	4
		Gransanger	3
		Jernspurv	3
		Blåmejse	3
14. apr	37	Rødhals	14
		Gransanger	7
		Jernspurv	4
		Grønirisk	3
		Bogfinke	2

Her efter følger en dag med 34, en med 28 og 9 dage med dagstotaler på 20-26 fugle men med datoer spredt fra 12. april til 25. maj, så det synes lidt svært at pege på en periode, hvor det skulle kulminere. Næst her efter følger 18 dage med dagstotaler på fra 10 – 19 fugle. Også her er datoerne

jævnt fordelt fra den 13. marts til den 26. maj. Også dagene med fra 2 – 9 fugle er spredt over samme periode, dog med knap halv-delen placeret fra 13. – 30. marts.

Repræsentationen af arter på de angivne datoer giver ikke anledning til større opmærksomhed, idet det er de for perioden velkendte arter som Rødhals og Gransanger, der medvirker til de højere dagstotaler, såvel som det er Tornangeren, der i maj gør sig gældende her.

Top 10 listen for antal pr. art ser således ud:

Art	Antal
Rødhals	213
Jernspurv	70
Munk	67
Gransanger	61
Solsort	45
Musvit	39
Tornanger	36
Bogfinke	33
Grønirisk	28
Gærdesanger	27

Da der under ringmærkningen er flyttet en del rundt på nettede, er forskellen mellem 1'eren og de efterfølgende behæftet med en vis portion statistisk usikkerhed, da Rødhalsen jo er over alt i lokaliteten, medens nogle af de andre er mere kritiske for valg af særlig habitat. Det vil blive spændende at følge det fremover.

Ringmærkningstotaler for foråret

Art	Marts	April	Maj	I alt
Spurvehøg			1	1
Ringdue	1	1		2
Skovhornugle			1	1
Vendehals			1	1
Stor Flagspætte			2	2
Landsvale			3	3
Hvid Vipstjert		5	2	7
Gærdesmutte	3	12	4	19
Jernspurv	19	45	6	70
Rødhals	14	186	13	213
Nattergal			1	1
Rødstjert		5	10	15
Ringdrossel			1	1
Solsort	18	17	10	45
Sangdrossel	2	9	6	17
Græshoppesanger			1	1
Sivsanger			2	2
Kærsanger			8	8
Gulbug			4	4
Gærdesanger	4	3	20	27
Tornsanger			36	36
Havesanger			15	15
Munk		39	28	67
Gransanger	1	54	6	61
Løvsanger		5	15	20
Fuglekonge	6	5	1	12
Halemejse	2			2
Sumpmejse		4	2	6
Topmejse	4		3	7
Sortmejse		1	1	2
Blåmejse		9	4	13
Musvit	13	21	5	39
Korttået Træløber	1	1		2
Rødrygget Tornskade			1	1
Skovskade			1	1

Art	Marts	April	Maj	I alt
Bogfinke	9	11	13	33
Grønirisk	10	6	12	28
Stillits		2	3	5
Grønsisken		1		1
Tornirisk		5	2	7
Lille Gråsisken		1	1	2
Dompap	3	4	2	9
Gulspurv	4	4	9	17
Rørspurv		2	4	6

Usædvanlige arter

Der er ikke ringmærket nogen helt store hits eller usædvanlige arter for habitatene.

Skovhornugle.

De mest interessante er vel nok Siv-sanger og Græshoppesanger samt Skovskade, Rødrygget Tornskade og Ringdrossel. Af spændende arter kom der lige en Vendehals forbi, samt en Spurvehøg og en Skovhornugle.

Aflæsninger og Genmeldinger

Som det kan ses på nedenstående skema, blev der i alt nettet 5 fugle med ring på. Desværre er det således, at nogle landes registre er utroligt længe om at fremsende ringdata. Der kan gå op til flere år, så vi må blot vente spændt på, at vi modtager information fra det pågældende lands register.

Art	Alder	Genfangst	Først mærket i
Jernspurv	2k+	28-03	Hasmark
Gransanger	2k	02-04	Madrid
Jernspurv		14-04	Stavanger
Gransanger	2k	16-04	Madrid
Løvsanger	2k	09-05	Bruxelles

Forårets genfangster.

En stor tak skal lyde til de, der gjorde ringmærkningen mulig:

Skytten på Egebjerggård:

Aksel Christensen Skytte for tilladelser til brug af arealerne og interessen for vort arbejde.

DCU's Flyvesandets Camping:

Lejrcheferne Kirsten & Kaj Hansen for hjælp og tilladelse til brug af area-

lerne og ikke mindst for hjælp med at kommunikere vort arbejde og formål ud til alle pladsens campister, så de hele tiden var orienteret om, hvad det var for noget udstyr, der stod og lå rundt omkring på pladsen, og hvad det var for nogle skumle fyre, der luskede rundt i krattene i den årle morgenstund.

Ringdrossel, 2k han.

Der eksisterer en udgave af artiklen med betydeligt mere statistisk materiale. Interesserede kan henvende sig til artiklens forfatter:

Børge Rasmussen, Sandhusvej 46, 5000 Odense C

Tlf. 66 13 32 36 / mob.: 22 21 60 20

Email: br.sandhus@rasmussen.tdcadsl.dk

Tårnenes Dag

Af Søren Gjaldbæk

Søndag den 19. august var der for første gang i lange tider en hæderlig vejrudsigt, jævn vind fra sydøst, letskyet og godt 20°. En superdag til Langeland – jeg havde allerede en liste over potentielle arter i hovedet – Sort Stork måtte ligge lige for, og det var svært at forestille sig at ringmærkerne kunne stille nettene, så de ville ramme uden om Vandsanger. Det skal måske nævnes, at virkeligheden sjældent lever op til fantasien – denne dag blev ingen undtagelse om end det blev en absolut over middel af slagsen.

Jeg ankom til Dovnsklint klokken kvart i seks, det var lige begyndt at lysne. Til min store overraskelse var klinten allerede besat, silhuetten af en mand med teleskop stod knivskarpt mod den halvmørke himmel. Det viste sig at være Erhardt Ecklon, der havde tilmeldt klinten til Tårnenes Dag. Ganske vist er klinten på ingen måde et tårn, men udsigtspunkter kan deltage i konkurrencen, der i al sin rørende enkelthed går ud på at registrere så mange arter som muligt i perioden 5.00 til 14.00 fra et ”tårn”. Jeg vidste godt, at der var Tårnenes Dag, men havde ikke tænkt over, at det lige var denne dag, på trods af at dette blad havde et par artikler om emnet i sidste nummer! Erhardt havde på det

tidspunkt kun tre arter – Hvid Vipstjert, Ederfugl og Skarv. Jeg bestemte mig for at give Erhardt lidt assistance og bidrog med Troldand, idet en flok på 8 trak vestpå. En Tårnfalk og et par trækkende Lille Kobbersnepe blev de næste arter. En flok store trak ind over Gulstav Vester-skov. Dagens første Gule Vipstjerter røg sydover, alt i alt gav dagen 106 af denne art og en Splitterne gjorde højlydt opmærksom på sig selv – vi var oppe på 9 arter og var godt i gang med at gætte på sluttotalen. Indtil videre havde vi ikke set noget, som vi ikke havde kunnet skrive op på forhånd. Klokken 6.20 trak en Fiskeørn direkte over os, det pegede i den rigtige retning. Et sitrende kald annoncerede, at Skovpiberne var begyndt at trække, dagen gav i alt 150. Neden for klinten lød et karakteristisk dii-dih-dih-dih, Mudderkliren ville åbenbart også være med. En flok på 9 fugle trak lavt over havet mod Keldsnor.

Vi diskuterede, hvor mange arter man kunne påregne at se, og hvor mange, der skulle til for at komme i top 3. Sidste år kunne man købe førstepladsen for 89 arter, og selv om fuglefolket har en ret livlig fantasi forekom dette mål at være helt uopnåeligt. Min egen fornemmelse sagde,

Jan Holm og Søren Gjaldbæk med Græshoppesanger. Foto: Erhardt Ecklon.

at omkring 60 arter måtte være et realistisk bud. Selvfølgelig kommer der en del fugle forbi klinten, men de mange småfugle- og vadefuglearter, som man ville kunne få ved at slå et slag ned gennem østskoven og tage et kig udover Keldsnor og rørskoven, er ikke helt nemme at lave fra klinten. Vi fik dog uventet assistance. Ringmærkerne, der har deres net ved Keldsnor, arrangerer i forbindelse med et formidlingsprojektet fremvisning af fugle og orientering om formål og resultater af ringmærkning. Så pludselig kunne vi se Jan

*Græshoppesanger.
Foto: Søren Gjaldbæk.*

Holm stile mod P-pladsen og fremvise Græshoppesanger og Sivsanger til nogle få morgenfriske turister. Det var unægtelig et par gode arter at få med!! Det næste stykke tid gik stille og roligt. Der var ikke noget træk af betydning – en ung Rørhøg trak sydvest og dagens anden Fiskeørn samme vej. Vi fik efterhånden samlet lidt ”basic birds” sammen, men ingen arter, som man ikke kunne forvente, på nær Tyrkerdue, der vakte større begejstring på klinten, end den normalt ville gøre. Heldigvis var der endnu en ”ringrunde” – med lidt større publikum. De – og vi - fik en god lille flok: Havesanger, Gulbug, Bynkefugl, Kærsanger, Munk og Gærdesanger, og vi rundede art nummer 50 – ikke dårligt.

Bynkefugl. Foto: Søren Gjaldbæk.

Klokken var efterhånden blevet halv elleve, og der blev længere mellem arterne. Vi fik hørt Lille Lappedykker og Tinksmed fra mosen og en flok på syv Lille Korsnæb trak ud – det var et

par gode indslag til listen. Vi måtte have assistance fra ringmærkerne, der bidrog med Rørsanger og Rødstjert.

En af de mere oplagte arter, som måske kunne gøre en forskel i forhold til andre tårne er Rødrygget Tornskade, som i de senere år har ynglet i Gulstav Mose med op til fire par. Normalt ser man ungfuglene eller ungfugle på træk raste i buskadserne helt ud til kysten. I år har der ikke ynglet tornskade i mosen, og der var heller ingen hjælp fra omstrejfene fugle den dag. Ugen forinden sad der tre ungfugle som på bedste vis kunne ses fra klinten – vi følte os virkelig snydt.

Vi fik besøg af Finn Eriksen – medlem af DOF-Fyns bestyrelse og regelmæssig gæst på Dovnsklint - og sønnen Torbjørn Eriksen, der lige var ude for at se, hvad der rørte sig. De bidrog nu ikke til artslisten, men Torbjørn fik diskret antydning, hvad han mente om Tårnenes Dag. Uden at gå i detaljer, kan man måske sige, at hans udtalelser fik mig til at betone, at jeg slet ikke var med, det var Erhardts projekt. De forlod os kort efter – Torbjørn med et svedent grin.

Jeg havde spottet ivrigt efter Huldue – det plejer at være en formssag at finde den på den årstid – endelig lykkedes det og jeg rettede teleskopet mod havet. Det gav Fjordterne og – meget heldigt – en Alk, som rastede tæt på kysten. Faktisk havde jeg set to fugle samme sted en uge tidligere,

Søren Gjaldbæk og Torbjørn Eriksen. Foto: Erhardt Ecklon.

men ikke forestillet mig, at arten kunne genfindes. Mens jeg kiggede på Alken meldte Erhardt om Kna-rand. Art nummer 74 blev Musvåge, klokken var nu 11.20.

Langt mod nord spottede jeg et par Rørhøge, der var sammen med en hunfarvet kærhøg. Den virkede på en eller anden måde for slank til Blå Kærhøg, men det var umuligt at bestemme fuglen på den afstand. Jeg ringede til ringmærkerne, som var tættere på fuglen, måske de kunne gøre noget ved den. De havde dog ikke lagt mærke til noget som helst – ringmærkere har det med at holde øje med deres net, hvilket måske er godt

nok. Jeg blev straks ringet op af Torbjørn, som var tæt ved fuglen, en gammel Hedehøg, der fouragerede ved Fakkebjerg. Det var en god nr. 75 til listen. Klokken var 11.30, stadig to en halv time at gøre godt med. Vi manglede stadig arter som Stillits, Solsort, Gærdesmutte, Vibe og Allike.

Vi fik selskab af Torbjørn, der prompte gav sig til at håne os for de fugle, vi ikke havde set endnu – han lod forstå, at vi kunne have haft fornøjelse af at have haft hans mor på holdet! Det blev da også Torbjørn, som kom med de næste to – var han ved at blive grebet af sagen? Først

hørte han Gærdesmutte fra skoven og et øjeblik efter meldte han Vendehals. Den sad i hånden på Jan Holm, som viste den frem for omkring 30 børn og voksne på parkeringspladsen. Det vakte megen begejstring, når fuglen for alvor levede op til sit navn og drejede hovedet næsten 360°.

Vendehals. Foto: Søren Gjaldbæk.

Der var efterhånden ikke mange fugle i luften, og middagsroen havde også sænket sig over havet. Der kom en lille skrue våger – 4 Hvepsevåger og en halv snes Musvåger, og tre Fiskeørne blev det også til, så dagen i alt havde givet fem. Erhardt satte sig til at kigge gennem en sprække i skoven mod Keldsnor – det indbragte Vibe og dagens sidste art Klyde. I mellem disse to fik vi også Nattergal på listen, det blev vores næstsidste og ringmærkernes sidste art. Den sidste halve time skete der absolut intet. Vi

spejdede efter Solsort, Stillits og andre almindeligheder – forgæves – så vi måtte lukke dagen med 80 arter, et resultat, som langt oversteg vores forventninger.

Fiskeørn. Foto: Erhardt Ecklon.

Tårnenes Dag er – i det mindste når vejret er godt – en ret hyggelig måde, at få skabt lidt opmærksomhed omkring DOF på. Der var mange, som kom op på klinten og fik en snak med Erhardt om vores forehavende. At det i vores tilfælde kunne kombineres med oplysning om ringmærkning gjorde det absolut ikke dårligere. Måske man skulle reklamere mere for Tårnenes Dag uden for fuglemiljøet i fremtiden. Man mærker, at folk er meget interesserede i at høre om fuglene, så Tårnenes Dag er – på linie med Ørnenes Dag – et godt bidrag til DOF's ansigt udadtil.

Jan Holm fortæller om ringmærkning. Foto: Erhardt Ecklon.

Rækkefølge for dagens arter

(arter med * blev fremvist af ringmærkerne)

1. Sølvmåge	21. Mudderklire	41. Tyrkerdue	61. Hvidklire
2. Ederfugl	22. Hættemåge	42. Engpiber	62. Rørsanger *
3. Svartbag	23. Almindelig Ryle	43. Grønirisk	63. Rødstjert *
4. Ringdue	24. Skovpiber	44. Gulbug *	64. Blishøne
5. Gul Vipstjert	25. Sortand (6.40)	45. Tornesanger *	65. Strandskade
6. Gråand	26. Digesvale	46. Havesanger *	66. Hjejle
7. Hvid Vipstjert	27. Toppet Lappedykker	47. Gærdesanger *	67. Gråstrubet Lappedykker
8. Troldand	28. Græshoppesanger *	48. Munk *	68. Skovspurv
9. Tårnfalk	29. Sivsanger *	49. Kærsanger *	69. Fjordterne
10. Spurvehøg	30. Blåmejse	50. Bynkefugl *	70. Huldue
11. Skarv	31. Bysvale	51. Taffeland	71. Råge
12. Lille Kobbersneppe	32. Mursejler	52. Rødben	72. Knarand
13. Stormmåge	33. Hvinand	53. Gulspurv	73. Alk
14. Landsvale	34. Strandhjejle	54. Gravand	74. Musvåge
15. Stær	35. Stor Præstekrave	55. Lille Lappedykker	75. Hedehøg (11.30)
16. Splitterne	36. Løvsanger	56. Knopsvane	76. Gærdesmutte
17. Gråkrage	37. Bogfinke	57. Pibeand	77. Vendehals *
18. Fiskehejre	38. Rørhøg	58. Tornirisk	78. Vibe (13.04)
19. Fiskeørn (6.20)	39. Krikand	59. Lille Korsnæb	79. Nattergal *
20. Grågås	40. Hvepsevåge	60. Tinksmed	80. Klyde

Kasakhstan og Kirgisien

Tekst og foto: Michael Mosebo Jensen

Det hele startede mindst halvandet år før, hvor Michael Westerbjerg Andersen (MWA) var inviteret til Felttræf i Hanstholm for at holde et rejseforedrag om Kasakhstan og Kirgisien. Vi var straks nogle, der blev bjergtaget af de scenerier, der udspandt sig på lærredet. Vi blev flere og flere, og den 1. juli i år stod vi 15, heraf 8¹ fynboer, klar til at drage ud over stepperne.

Den Transsibiriske Jernbane havde forvildet sig ned til Almaty i det sydøstligste hjørne af Kasakhstan for at bringe os nordpå til Astana. Det kunne selvfølgelig også være en måde at forene de to byer på, der strides om at være hovedstad i dette mægtige land, verdens 9. største. Vi var landet en meget tidlig morgen dernede, havde udskiftet søvnen med en omgang tai chi i den lokale park og var parate til færden. Det var jo absolut ingen charterferie det, vi var i gang med!

20 timer senere havde vi tilbagelagt de 1300 km og ligesom set steppen, følte vi. Men togets sindige vuggen, Lubas² fine forplejning og turens første dråber vodka havde undervejs givet os den tiltrængte søvn. De første

Jomfrutræner var passeret, elledningerne havde været udsmykket med 150 Rosenbrystede Tornskader, 2000 Rosenstære, Ellekrager, Biædere og Hærfugle, mens Ørnevåger havde siddet rundt omkring i landskabet, og en enkelt Slagfalk var det også blevet til – dog på den forkerte side af toget!

Mere steppe

Vi var fortsat i bus ud over steppen i vestlig retning, havde lagt Astanas hæsblæsende Dubai-inspirerede byggeri bag os, baseret på første kapitel af et moderne olieeventyr efter selvstændigheden, og standset ved en mindre Aftenfalkekoloni. Første delmål var en af Stalins udryddelseslejligheder, Kurgalzhino, som nu tjente sit fredeligere formål som fuglereservat. Kun de tjetjenske gravstene og dasserne vidnede om tidligere tiders bedrifter. Vi indlogerede os i hytter lige ud til søen, hvor Sortstrubede Lommer og Krøltoppede Pelikaner sendte hver deres forvirrende signal om, hvor i alverden vi befandt os. Små Rørsangere og Tamarisksangere pludrede inde fra rørbræmmen, mens Rovterner og Store Sorthovede Måger gled henover. I en have var der oprettet en ringmærkningsstation til at fange Gule Vipstjerter af racen Beema, mens et Dværgfalkepar fodrede unger inde ved naboen.

¹ Anne Marie Kaack, Bodil Rytter, Erik Danielsen, Hans Rytter, Kurt Kaack Hansen, Lilly Irene Sørensen, Niels Bomholt Jensen.

² Luba, leder af Kyrgyz Travel, MWA's lokale samarbejdspartner, var samtidig vores upåklagelige kok.

Kurgalzhino, tidligere del af Gulag, nu fuglereservat.

Naboens Dværgfalk.

Når vi var ude i reservatet, blev ringmærkeren forvandlet til guide. En af de mest tungtvejende grunde, til at vi var taget herud, var lærkerne. Der var både Sortlærke og Hvidvingede Lærker, arter, der er svære at lure andre steder. Dem havde han intet besvær med at udpege. Det var endda så blæret, at vi satte klik-tællere på dem: henholdsvis 375 og 43 blev dagens total. Det så vanskeligere ud med det andet projekt. Flere af os havde opsøgt Steppeviben, da den gæstede Danmark i 2000 på Nordsjælland og 2004 på Vestsjælland. Meget specielt, da der ellers plejede at være 70 år mellem besøgene af denne på ver-

densplan meget sjældne og truede art. Nu var det vores tur til genvisit. Det ville være stort at se den på yngleplads, men ikke helt nemt, for selv om guiden vidste, hvor den holdt til, er der uendeligt meget græs på sådan en steppe. En knold blev til en fugl, og da vi kom nærmere kunne vi nyde 6 gamle og 3 unger.

Ude over steppen kunne vi se et par hundrede Sandterner fouragere, en sø husede en koloni på 300 Sortvingede Braksvale og en alt for kortvarigt rastende Asiatisk Snejpeklipe, 30 Hvidhovede Ænder lå og sov, og 131 Odinshøns var oversomrende. Ikke underligt, de ikke var kommet længere nordpå, for de lå bare og snurrede rundt om sig selv. Der var egentlig vældig meget at se på, men efter 3 dage måtte vi videre. Taukumørkenen kaldte i det fjerne, og indenrigsflyet stod klar.

Sortvinget Braksvale.

Hvad ørkensandet gemte

Et yderst terrængående russisk køretøj tog imod os, da vi vendte tilbage til Almaty. Der var plads til ca. 20 hoppende og dansende passagerer, for vi må sige, vor chauffør var ikke ked af det – slet ikke på vores vegne, når de hullede veje eller ørkenen skulle forceres. Det var selvfølgelig godt nok den morgen, hvor den Østlige Kravetrappe skulle frem af sandet. Der blev hurtigt skabt et spor hen over ørkenklitterne, vi holdt godt fast om sæderne, og efter lidt tid med Steppetornskader i buskene, rejste et par lange vinger med lyse håndrodspletter sig mod himlen, og vi dansede videre derudad. Lige inden havde vi alle sammen set Slagfalk til morgenmad, så det var bestemt ingen dårlig dag. Vi var ellers landet ude i ingenting, ville nogen måske sige. Men der var et vandhul, så op kom teltene, et forhæng, en spade og en rulle, og alt andet var fugle: Ørken-præstekraver, Kalanderlærker, Østlige Kalanderlærker, Korttåede..... Det var nu ikke hele sandheden, for vi opdagede snart, at andre også havde lyst til det vand. Sent på eftermiddagen havde de 38 grader haft deres virkning. Først kom der 70 heste, så 50 kameler, så 50 køer. Det var godt, vi havde vores egen vandforsyning.

Så var det kamelernes tur.

På skovtur

Det var ikke specielt for at få skygge, at vi nu søgte skoven. Men den uddøende poppelskov, der omkransede en bid af Ili-floden, husede nogle helt specielle arter. Hvidvinget Spætte og Turkestandue var nogle af dem, Turkestanmejse, Saxaul Spurv og Azurmejse andre, og så var det for første gang i livet interessant at se Fasan. Det var jo den ægte vare, og ikke én ud af den årlige million sat ud i sagesløs natur for sjov og gale streger. Som vanligt birdede vi igennem til mørket faldt på, men selv om natten blev teltenes snorkelyde blødt op af blidere toner fra både Natravn og Stribede Dværghornugler.

En landsby får besøg

Efter et tiltrængt bad i Ili-floden søgte vi mod den yderste landsby ned mod Balkash-søen. Det var ikke muligt at få kontakt med den nedlagte interneeringsstation for pestrømte dyr, før vi bankede på porten. En mand kom ud og gav hånd – til mændene, mens kvinderne i selskabet stod måbende

tilbage. Meget sjovt! De fik dog også lov til at overnatte i de hule madrasser. Nede ad hovedgaden gik indbyggerne tur med deres får og geder og så lidt skeptiske på det mærkelige folk med de mange underlige kameraer, der var kommet til. En kom hen og spurgte på kasakhisk, hvad meningen var. Jeg kunne ikke gøre meget andet end at henvise til mit digitalbillede af en af indbyggerne – en meget medgørlig Nonnestenpikker med afkom. Han bukkede og udførte

Nonnestenpikkeren boede lidt nede ad hovedgaden.

et tegn foran brystet, som jeg tolkede som ”måtte I få mange flere X’er”, så det var vældigt. Om det var det, der gjorde, at vi var usandsynligt heldige næste dag, kan man kun gisne om. Vi var taget ud i ørkenen i den værste middagshede, hvor hverken de Grønne Biædere eller Trænattergalene kunne finde på at følge os. Et rygte lød, at en Turkestanløbekrage (Pander’s Ground-Jay) var set derude en-

gang. Vi standsede et sted, hvor en Steppetornskade havde besat toppen af den overlevende busk. Siserne varslede vores komme, da vi i stjerneformation drog ud over klitterne og skyndte sig derefter ned i sikkerhed i deres huller. Jeg var i gang med at få et usandsynligt dårligt billede af en vimsende Asiatisk Ørkensanger, da

Sømanden kunne ses forsøge sig som vejmølle på en klittop i horisonten. Han var sendt i byen af Hans, som havde fundet sit livs fugl. Fra nær og fjern strømmede godtfolk til, og alle, næsten alle, fik set de to ungfugle, inden de forsvandt. Den, det ikke lykkedes for, gik tidligt i seng.....

Steppetornskaden havde besat toppen af den overlevende busk.

Ordensmagten på arbejde

Vi skulle endnu en tur ud i ørkenslandet. Denne gang for at slå lejr derude – for vi manglede jo Steppehønen. Allerede ved landingen havde Kurt spottet et par høns, der smed sig langt ude i det fjerne, så mens turledelsen forhandlede med gendarmeriet om at få tilladelse til at bo i ingenting, fokuserede vor medbragte sherif på det, det handlede om. Ådselsgrib, Dværgørn, Slangeørn, Ørnevåge fyldte luftrummet her ved overgangen til de bjerge, vi snart skulle besøge, og Ørkenfinkerne trillede fra de forkrøblede trætoppe, men at se Steppehøne ville være noget ganske særligt. Det er en legendarisk fugl, som foretog invasioner til Danmark i 1800-tallet. Nu var vi så på den bedste lokalitet for arten, turen kunne fremdrive, og pludselig blev stilheden brudt af et råb, og to forlængede Hjejler sås komme mod os fra Kurts udpost. Steppehønen var hjemme!

Ørkenfinke.

Landet uden navn

En Lammegrib fulgte os op over de første bjerge, til regnen tog over, og en mand i en skurvogn ville have os ud at vise visa. Vi blev sluppet ind i det forjættede land. Det er ikke mange år siden, at det var fuldstændigt utænkeligt, at udlændinge som os kunne få lov til andet end at gå i snor i hovedstaden, Bishkek. Landet er stadig så ukendt, at det endnu ikke har noget officielt dansk navn. Befandt vi os i Kirgisien, Kirgistan eller Kirgisistan? Lige meget for smukt var det.

Karakol var næste udgangspunkt. På det lokale marked skulle der købes ind til de næste 3 dage blandt venlige folk i fildede hatte, som overfladisk set kunne ligne avancerede tevarmere. Målet var bjergene ved May Saz, i Himmelbjergene (Tien Shan, vestlige Himalaya) tæt på grænsen til Kina. Frokosten blev indtaget i en dal, hvor også en familie af de underfundige Ibisnæb fouragerede, akkompagneret af Alpekrager fra bjergsiderne. En kraftig byge fik dog fremskyndet processen, og vi fortsatte mod passet. Nu var det begyndt at sne, så vi udskød udflugten til tilbagevejen. Vejret var blevet kønnere omme på den anden side, så vi blev modtaget af et kor af Lundsangere, Humessangere og Karmindompapper, da vi valgte at vandre det sidste stykke til lejrpladsen ved floden i 3000 m's højde.

Undervejs til Himmelbjergene.

Vi stod op langt før de første solstråler havde fundet vej ind i dalen. Himalaya-kongehønsene var dog stået op og sendte sære lyde ud over landskabet; men det tog flere timer, inden vi fik dem at se. Stenbukke stod derimod og balancerede oppe på de yderste afsatser og dannede pralende silhuetter mod himlen. De var værd at holde øje med, da de anses for en lækkerbissen for Sneleoparder. Dem fik vi dog aldrig at se. Vi måtte nøjes med en Ulv øverst oppe i et alt for kort øjeblik. Men det var jo også fuglene, vi var kommet for – og de svigtede ikke. Himalaya Rubinnattergale, Altairødstjerner, Sortstrubede Jernspurve, Stensangere... Så flotte fugle kunne vi ikke bare kigge på, tage billeder af. Vi måtte se dem på allernærmeste hold, så det var et scoop, at MWA havde fået tilladelse til om end ikke at ringmærke så at indfange og DNA-teste fugle. I Kasakhstan havde det altovervejende været Steppegulbuge, der var røget i nettene, men her

var udbudet smukt varieret. Samtidig begyndte luften over os at blive levende med Munkegribbe og Himalayagåsegribbe. Desuden skulle vi se os godt for, fordi Lammegribbene var begyndt at smide med knogler. Det var ikke alle bjergveje, der var så hårdtprøvede som disse. Længere mod vest fulgte vi i guldgravernes spor, så det var en anden sag. Der var ganske vist skilte med advarende ord om overhængende lavinefare, men grusvejen var upåklagelig, så minearbejderne kunne komme op og arbejde, hvilket førte os direkte ind i de Hvidkronede Rødstjerters rige i 3800 m's højde.

Havde vi været imponeret af den smukke Issyk-Kul Sø, verdens næststørste alpine sø efter Titicaca, blev vi det ikke mindre da Son-Kul Søen åbenbarede sig inde bag endnu et pas. Det er her de kirgisiske seminomader holder til om sommeren med får, geder og ikke mindst heste. I den alder, hvor børn herhjemme lærer at køre på cykel, sidder de allerede godt plantet på en hest, uden sadel, i flyvende fart over græsserne ved Son-Kul. Vi skiftede dog ikke transportmiddel af den grund, men havde vel efterhånden fundet en teknik til at holde os i sadlen i traktorbussen, hvad der end skete. Derimod var vi nu begyndt at sove i jurter (fildede nomadetelte), fortære fisk og hjemmekærnet fåremælk og lytte til vemodige kvindestemmer, når de brød ud i hyldestsang til deres elskede sø. Højderne bed

Himalaya Rubinnattergal – et værdigt navn.

heller ikke på os længere. Selv efter den mest intense vodka-aften kunne vi bestige yderligere bjerge og bestemme de yderste fugle. Ellers fandtes de også lige uden for jurtåbningen, fuglene. Rustænderne lå i hundredvis i søen, Mongolske Præstekraver havde fået unger, og selv Sorte Storke havde fundet herud i det træløse landskab.

En forvirrende start måske, men alle vænnede sig til livet i en jurt.

I alt nåede vi 275 arter, og er man ikke tilfreds med det på sådan en 3-ugers tur, kan man måske lade sig friste af alle de nye racer, der kommer væltende inden for vore almindelige arter. De er ikke alle sammen mere grå og blegere end vores, men mange er. Det gælder f.eks. Rørspurvekomplekset, Gråspurv (*bactriana*), Stillits (*paropanisi*), Grønirisk (*turkestan*), Dværgfalk (*pallidus*), Kirkeugle (*bactriana*). Huskade (*bactriana*)

har længere hale, Sortkrage (*orientalis*) er større og har længere næb o.s.v. For listefreaks er de nye racer også værd at holde øje med, da flere kandiderer til artsstatus.

Der er således nok at gøre på sådan en tur. Der var også nogle med, som så knap så meget på fugle, og det er måske det mest imponerende af det hele!

Vil man høre mere og se flere billeder, er der café-aften mandag den 14. jan. 08 kl. 19.00 på Odense Friskole med Hans Rytter og Michael Mosebo Jensen. Se desuden turrapporter fra området på <http://www.eurobirding.com>

”Blandsvale” – blandt andet

- en formiddag ved Knudshoved

Af Søren Gjaldbæk

Det var lørdag den 28. juli, klokken var halv syv om morgenen, da telefonen brat rev mig ud af en drøm om godt vejr – det kunne jeg allerede på vej mod telefonen se, ikke var tilfældet. ”Der er Spidshalet Ryle ved Køge – skal du med?” lød det – ikke noget med ”Godmorgen”. Jeg genkendte stemmen som Michael Mosebø. Jeg havde ikke den fjerneste lyst til at se Køge, men ville på den anden side vældig gerne se en Spidshalet Ryle. Problemet var, at fuglen var set kortvarigt, og observatøren vidste ikke, hvor den var. Tim Hesselballe ringede et minut efter med samme spørgsmål. I forhold til små smutture virker brotaksten stadig som en slags toldmur, så vi bestemte os for at køre til Knudshoved for at være klar til at rykke til Køge, hvis det skulle lykkes for et efterhånden 15 mand stort sjællandsk eftersøgningshold at få lokaliseret kræet. Vi fik selskab af Christian Joost – en af amtets få yngre fuglekiggere - så vi stod fire mand høj på parkeringspladsen ved broen og ventede på nyt fra østfronten. Tim, der var kommet lidt før os andre, bekendtgjorde, at han mente at have set en hybrid mellem Land- og Bysvale ved det gamle færgeleje – blandt hybridflippere kendt som ”Blandsvale”.

Gennem de senere år har hybridfugle fået stigende opmærksomhed fra de hårde feltbissers side – blandt andet findes der en sekt, der går voldsomt op i forskellige krydsninger af dykænder. Emnet blev blandt andet behandlet i årets første nummer af dette blad. Onde tunger påstår, at interessen for hybrider skyldes manglen på potentielle nye arter samt overskud af tid. Det kan dog med en vis ret anføres, at studiet og eftersøgningen af hybrider gør, at man får kigget fuglene ekstra grundigt igennem, og derved øger ens viden om feltkendetegn, også for de ”rene” arter. Vi var dog på det tidspunkt ude af stand til at møde Tims melding med noget, der i selv et venligt øjeblik kunne kaldes interesse, selv om vi forsøgte – med vekslende succes – at se ud som om, at ”det var da meget sjovt”. Vi var svært optaget af rylen, men tiden skulle jo fordrives, så vi gik mod Østerø. Det gamle færgeleje og opmarchfelterne ser noget anderledes ud i dag end for 10 år siden – der er for eksempel ikke noget asfalt tilbage – til gengæld er der en masse små krat, hvor der i træktiden ofte raster småfugle, et rigtigt godt område til folk, der kan lide at kratluske. Gennem de sidste par år er der blandt andet set

Hvidbrynet Løvsanger, Schwarz Løvsanger og Hvidhalset Fluesnapper derinde. Vi dryssede ind over området, næppe med så store planer, men vi havde ikke gået længe, før en skarp, tør trille fik os (minus en mobilsnakkende birder, der skulle høre til rylen) til at kigge op. Det var en Gulirisk, der trak ind mod golfbanen. Tim, der har godt styr på den del af statistikken, som angår fugle i Fyns Amt, bemærkede straks, at det var amtets 6. i år, og at Tim havde fundet dem alle. Det var min tredje i år, og jeg må medgive, at Tim var til stede alle tre gange – de to af dem fundet af ham. God start – vi fortsatte mod søen. Det sidste krat ved DSB's kursusjendom skulle lige have lidt ekstra opmærksomhed – der var mange fugle i det, blandt andet Jernspurv og Gulbug. Mens vi stod der, trak en gammel Dværghmåge langsomt hen over de tre af os – fjerdemanden var stadig optaget af sin telefon, og om sjællænderne nu gjorde, hvad de skulle. Vi fortsatte mod søen og kiggede ud over den. Umiddelbart var der ikke særligt meget at se – et par hundrede Grågæs, nogle få ænder og terner var det mest iøjnefaldende. Det begyndte at regne, hvilket gav os en fin anledning til at besøge stedets nye fugletårn, som ligger små hundrede meter fra parkeringspladsen ved kursuscenteret. Lad det være slået fast med det samme – tårnet er vandtæt, hvilket vi satte stor pris på! Der er fin udsigt over søen, så det bliver et fint

sted at stå, når søen i træktiden fyldes med rastende ænder, gæs og svaner. Vi kunne se, at der var vadefugle på engene ud mod Storebælt, så vi gik derud på trods af truende skyer. Det gav Islandske Ryle 7, Almindelig Ryle 20, Mudderklire 6, Hvidklire 1, Stor Præstekrave 5, Vibe 20 og Rødben 2. Vi fik også checket ternerne, der var en ung og en gammel Dværghterne, en halv snes Fjordterner og 30 Splitterner. Til gengæld var der intet nyt om rylen – end ikke et mobilopkald kunne sæt skub i processen. Vi gik tilbage mod bilerne – hvornår skulle vi melde pas og erkende, at sjællænderne åbenbart ikke har styr på deres fugle? Vi luskede lidt hver for sig, sparkede i krattene og overvejede sagen: Give op eller satse på folket fra ”djævløen”? Jeg stod og rodede med et par Gulbuge, da min telefon ringede – det var Tim, der havde genfundet sin blandsvale ude ved det gamle færgeleje. Som tiden var gået, var ambitionsniveauet også faldet pænt: Når man ikke kunne få en ny art for landet, måtte man tage sig til takke med, hvad der nu faldt af - jeg vil vove at påstå, at vi nærmest småløb ned til Tim. Der var en del svaler – flest Landsvaler – der holdt til ved en gammel skraldespandsskjuler. Der sad for det meste en 15-20 stykker på kanten af den, de fløj lidt til og fra. Gamle fugle kom til og fodrede ungerne. Man kunne faktisk se de unge tigge på kryds og tværs af arterne – Landsvale fodre/mobbe Digesvale,

Bysvale fodre/mobbe Landsvale, matematisk begavede kan forvisse sig om, at der er atten kombinationer, vi så nu ikke dem alle. En af de unge svaler skilte sig ud. Den lignede på mange måder en Landsvale, men afgrænsningen af den (hos Landsvale) røde hagesmæk var ikke skarp, den flød mere diffust over i den lyse/hvidlige bug, og så havde den hvid overgump, et træk, den har fået fra den af forældrefluglene, der er født og opvokset som Bysvale. Michael sneg sig ind på svalerne for at få dyret fotograferet, mens statistikerer kunne fortælle os, at det blot var amtets tredje fund af denne hybrid – tilfældigvis vidste han også, hvem der havde fundet de to andre - svaret vil vi overlade til læseren, hvis De melder pas, kan De kontakte redaktøren. Vi stod og hyggede os med svalerne og var så småt ved at opgive rylen og vende hjem, da et ”Hov” fra Tim fik os til at kigge over mod broen – en Hvid Stork trak ind mod os, den var højst 500 meter væk, så vi må have sovet bravt, siden vi først så den der. Den var i helt frisk dragt og næbbet var sort, så der var tale om en ungfugl. Den kredsede over os et stykke tid, inden den drev vest på og efter en kilometer sydpå. Alle fjerene var intak-

te, der var intet synligt slid på fjerene, så vores umiddelbare tanke var, at det måtte være en 1k fugl.

De svenske projektfugle er ringmærkede, det var denne ikke, så den må være kommet ind syd fra.

Hvis vilde fugle skulle have unger, der var fløjet fra reden på det tidspunkt skulle de vel have ynglet i marts måned? Måske yngler storkene i syd for os tidligere. Det forekommer mærkeligt, hvis en 2k fugl ikke skulle have slidte fjer. Fuglens alder er fortsat til diskussion, en ungfugl var det i hvert fald.

Den vakte en vis opmærksomhed på parkeringspladsen – vi holdt ved siden af en på det tidspunkt ”halv familie”, far og datter. Han havde ikke set stork i mange år, teenagedatteren var knap så imponeret, men de fik dog hidkaldt mor og endnu en datter, der var nede for at hente is til familien. Alle fik set storken, og den ældste pige sendt mor og far et ”get-a-life-blik”. Vi opgav sjællænderne og Den spidshalede Ryle og vendte hjem. Det var endnu en gang blevet bekræftet, at Knudshoved er et fortræffeligt sted at kigge på fugle, og man kan undre sig over så få fuglekiggere, der besøger stedet.

Blandsvale. Det er fuglen til venstre, bemærk den udflydende afgrænsning nedadtil af den lyserøde strube og den hvide overgump. Foto: Michael Mosebo Jensen.

Mågeøerne (marts-juni)

Tekst og foto: Michael Højgård Hansen

Mågeøerne er fra 1. april lukket for offentlig adgang. Mågerne og ternerne indleder nemlig her ynglesæsonen. Jeg kommer ikke så meget i området i yngletiden, idet sommermånederne ofte bevirker at det er svært at overskue øerne pga. varmedis og afstand. Samtidigt henlægger jeg gerne min tid på Skagen i tidsrummet.

Resultat af søgning på internettet ses i skemaet nederst på siden. Oplysningerne stammer primært fra Jacob Sterup Andersen (JSA), som i en årrække har fulgt ynglebestandene på øerne.

Tidligere har der ynglet både splitterne og dværgterne, men de er nu forsvundet. Splitternen ses dog af og til i ynglesæsonen...?

Ringmærkning af skarv

Hvert år foretages der ringmærkning af skarverne. I år deltog folk fra DMU og øvrige frivillige ringmærkere. Ved 2 besøg i juni blev årets generation af unger mærket. Jeg deltog selv på andet besøg sidst i juni. En del af skarverne havde tidligere på sæsonen, på grund af vejr og højvande, fået ødelagt rederne, og derfor var

Art	Antal par
Skarv	1848 (2001), 2026 (2002), 1760 (2006), 1453 (reder) (2007)
Grågås	2-4 par (2001, 2004)
Ederfugl	163 (2001), 257 (2004)
Strandskade	15 (2001), 8-10 (2004)
Stormmåge	30 (2001), 26 (2004)
Svartbag	47 (2001) 68 (2004) 80 (2005)
Sølvmåge	378 (2001) 577 (2004)
Sildemåge	13 (2001) 10 (2002) 11 (2004) 5-6 (2006)
Havterne	98 (2001) 85 (2004) 150 (2007)

Ynglepar på Mågeøerne udvalgte år - (Kilde DOFbasen + DOF-Fynwebben).

der i år en vis tidsforskydning mellem de forskellige subkolonier af reder. Som noget nyt er skarverne derfor begyndt at yngle på den lille ø tættest på fastlandet.

At ringmærke skarver er tilsyneladende ikke bare at gå rundt med en stak ringe og en tang. Det kræver planlægning og systematik for at skabe mindst mulig forstyrrelse, sikreså komplet ringmærkning som muligt, og at ingen fugle lider overlast eller går til grunde som følge af ringmærkningen.

DMU ankom da også i en fyldt varebil med diverse remedier, og havde til lejligheden lånt et par skydepramme til at fragte det hele over til øerne. Af nødvendigt udstyr kan nævnes en del halv meter høje 'have-net', en bunke pæle/ stokke, samt en stak plasticbokse og opbevaringsstsker. Herudover waders, handsker, beskyttelsesbriller og diverse ringmærkningsudstyr. Et par poser med

kiks, kager, chokolade og drikkevarer skulle der også lige være plads til.

På vej mod Mågeøerne.

Efter et kvarters 'wadetur' ankom vi til øerne, fandt en base, og blev delt op i 3 hold a' 3 mand. Hvert hold etablerede sig med flere små 'have'indhegninger, nødvendigt måleudstyr, og notesblokke. Herefter gik vi i samlet flok og med skydeprammene på slæb, ud til den første delkoloni.

Skarverne yngler på jorden.

De voksne fugle havde forladt kolonien, så vi omringede hurtigt og effektivt rederne med unger før de stak af. En stor del af ungerne blev passivt liggende, men en hel del forsøgte at flygte til vandet. Derfor omringningsmanøvren. Vi var dog hurtigt over dem, greb dem i halsen, og i løbet af få minutter var taskerne og kasserne fyldte. Prammene blev så brugt til at transportere de måske 50 unger pr. tur til basen.

Her blev der systematisk vejret, målt og mærket med både stål og farvering.

Ringen kommer på plads.

Under selve ringmærkningen reagerede ungerne ofte med at gylpe halvt fordærvede fisk op, så duften var bestemt kun for hardcore fugleelskere. Det gjorde det heller ikke mindre eksotisk at kaskader af hvide ekskrementstråler med jævne mellemrum plaskede ud over tasker, tøj og papir. Beskyttelsesbrillerne var bestemt anvendelige til dette, samt mod hug fra ungerne.

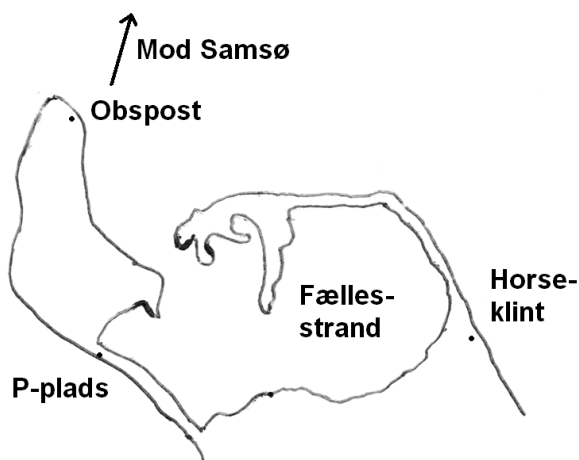
Skarv under kærlig behandling.

Der gik vel det meste af en formiddag før vi havde mærket de tilgængelige skarveunger. Slutresultatet var 211 unger denne dag, mod 175 tidligere på måneden. I alt 386 skarvunger. Målingen afslørede at fuglene var en del mere magre ved sidste runde. En del af årets yngel lå da også døde ved rederne, måske 20 % eller mere. Dette skal nok ses i lyset af et usædvanligt stormvejr og kulde et par dage forinden.

Sodfarvet Skråpe – en håndfuld

Af Søren Gjaldbæk

Den sidste uge af august og begyndelsen af september var ret blæsende – der var ikke megen trøst at hente for folk med hang til ”indian summer” og behagelige trækobservationer på f. eks. Dovnsklint. Til gengæld var der nok at tage sig til for havobserne. Fyn er ikke det bedste sted til den sport, men hvis vinden efter en periode med kraftige vestlige vinde slår om i nordvest kan man være heldig at se lidt havfugle og kjoever – især på Fyns Hoved og ved Flyvesandet. Man skal væbne sig med tålmodighed og være

godt klædt på, man får det hurtigt koldt, selv om termometeret ikke ser faretruende ud. At vindretningen er afgørende for succes udi havobs på en given lokalitet, kan man let overbevise sig om. Tag f.eks. til Blåvand i nordvestenvind, det eneste man kan underholde sig med er beretninger fra

Nordjylland om alt det, de ser deroppe. I Blåvand skal vinden være i sydvest – der er desværre ingen garanti, hvilket jeg måtte sande søndag den 2. september, hvor jeg sammen med en halv snes håbefulde fuglekiggere så to Almindelige Kjoever og 5 Suler på fire timer, mens det blæste 12 m/s fra sydvest, forhold som normalt ville kaste spændende arter som skråper, Lille Kjove, Storkjove og Sabinemåge af sig.

Metrologerne havde lovet 10 m/s fra nordvest til mandag den 3. september, hvor jeg havde fri. Jeg havde lovet mine lidelsesfæller i Blåvand, at Fyns Hoved ville give mere, hvad jeg også var overbevist om, da jeg klokken 6.00 begav mig fra parkeringspladsen ved hovedet ud mod obspladsen yderst på Fyns Hoved, hvor man hvis man krøller sig passende sammen kan finde en smule læ. En flok på 20 Hvide Vipstjerter havde overnattet i pilekrattet i den lille sø halvvejs på vejen derud – de fløj ud til kysten og gav sig til at fouragere på tangopskyllet. En Mudderklire og et par Store Regnsøver rørte på sig, og et halvt hundrede Ederfugle lå og dovnede i læ bag hovedet. Jeg fandt min favoritbusk, fik rygsækstolen slået op og såvel teleskopet som kaffen klar. Jeg gav mig straks til at af-

søge havet, startende ved havvindmøllerne ved Samsøs sydkyst og panorerede langsomt horisonten rundt for at ende ved Horseklint. Udover Skarver var der absolut ikke en fugl at se, jeg måtte proceduren igennem fire gange før 3 Sortænder brød skarvilledet. Uanset hvor meget jeg anstrengte mig var det ikke til at finde en fugl – jo endelig efter en halv time fangede jeg en mørk fugl, der kom glidende sydpå fra Samsø – højt over vandet og et stykke ude. Da jeg havde den i teleskopet, kunne jeg ud over fuglen kun se himmel. Jeg fulgte den et par kilometer, så gik fuglen pludseligt ned, og jeg nåede at se, at det var en kjo ve – almindelig eller lille så det ud til - inden den smed sig på vandet ude ved bøjerne i sejlrenden – det var så det.

Intetheden sænkede sig igen, og udover en flok på 15 Almindelige Ryler og lidt trækkende Splitterner skete der intet. Efter halvanden time trak en ung Rørhøg nordpå lavt over vandet – det var meget svært at forestille sig, at man sad på Fyns bedste havobslokali tet med perfekte vindforhold. Der var så kedeligt, at selv en nordtrækkende Gråkrage fik lov at komme i notesbogen. Der blev tid til at tælle en flok Stillits igennem indtil flere gange – gennemsnitsresultatet blev 28. Klokken 7.52 – efter knap to timers observation kom der endelig en kjo ve – en ung Almindelig Kjo ve trak langsomt vestpå. Ud for Horseklint kunne jeg i knaldende modlys se, at der lå et par

kjo ver og jagtede Splitternerne. Der er ca. to km derved, så det var ikke den store oplevelse. Der dryssede et par Hjejler forbi nu og da – langt ude – og en enkelt Gråstrubet Lappedykker blev det også til inden næste snaps kom – endnu en ung Almindelig Kjo ve, der trak vest, men nu var klokken også blevet 10.08 – det var et ret magert resultat af fire timers energisk havobs!!

Hvor var Riderne? Hvor var Sulerne? I de senere år har det været til at finde Sule på Fyns Hovedet og også Flyvesandet, hvis bare det blæser en smule. Det kunne ikke passe. Mismodet var ved at bide sig fast!! Otte gamle Fjordterner passerede tæt forbi, det var en fornøjelse at se på en ny art. Langt nede i Storebælt fik jeg øje på en kjo ve, der langsomt trak nordpå. Jeg syntes, at den virkede lidt tung i det og fornemmede også noget hvidt i fuglens hånd. Jeg fulgte den på dens vej i håb om, at den ville ændre kurs og komme lidt tættere på. Man kunne kun se den, når den slog op over horisonten, men selvfølgelig kom den ikke tættere på. Jeg måtte efter at have fulgt den i fem minutter slippe den med kurs øst om Samsø. Jeg trøstede mig med, at hvis det var en Storkjo ve, var det ikke helt sikkert i hvilket amt observationen skulle bogføres!

Det kan normalt ikke lade sig gøre at sidde på Fyns Hoved i fem timer uden at se en Tejst – den dag var det lige ved at lykkes, men klokken 11.05

kom en gammel fugl forbi og smed sig midt mellem hovedet og Samsø. Jeg belavede mig på at give op og havde planlagt ikke at fortælle nogen om min mislykkede dag. En sidste panorering fangede en flok lyse prikker på vej ind fra havet. Jeg fulgte dem i teleskopet hele vejen ind – det var 20 Grønirisker, nu kørte det!!

Notesbog og termokande røg i ryksækken. Grønirisk og havobs – nu kunne det være nok! Teleskopet pegede mod Sjælland og da jeg ville pakke det sammen kiggede jeg – vel nærmest pr. refleks - i det: En mørk skygge slog op fra havet i en lang blød bue og straks ned igen. ”Det er sgu en skråpe” hørte jeg mig selv sige, og nu blev jeg febrilsk – de kan godt være svære at finde mellem bølgerne – og endelig kan man jo tage fejl, drømme kan sætte meget i gang. Jeg havde nu en ret god fornemmelse for, hvad jeg havde set, desværre kunne jeg ikke finde fuglen. ”Fjols”, lød det i mit hoved, ”fem en halv times obs og så skodder du skråpen”. Fuglen havde nærmest haft retning mod sydvest, og den ville i givet fald ramme tangen, der afgrænser Fællesstrand mod nord. Fuglen ville – hvis det altså var en skråpe blive tvunget til at flyve nordpå langs hovedet, så jeg rettede teleskopet en anelse længere mod nord. Fuglen dukkede heldigvis op ret hurtigt og i skråpesammenhæng meget tæt på. Ofte ser man skråper køre op og ned i horisonten, hvor de meget af tiden forsvinder

mellem bølgerne. Sodfarvet Skråpe forekommer på afstand bare at være sort med hvide felter på undervingerne. I hårdt vejr kan kjoever flyve som skråper og mørke kjoever kan forveksles med Sodfarvet Skråpe. Det var ikke tilfældet her: Fuglen var ikke mere end et par hundrede meter ude, og den var brun! Det var ikke sådan jeg huskede Sodfarvet Skråpe, men den fremstod, som den er tegnet i alle fuglebøger. Cigarformet krop, mørkt gråbrun på oversiden, armsvingfjere- ne changerede i sollyset og lyste hvidligt ind i mellem, håndsvingfjere- ne mørkere, hvide eller meget lyst grå undervinger med mørk armhule, ensfarvet brun krop og meget smalle, lange, spidse vinger. Selv det karakteristiske skråpenæb lod sig se. Når den slog op i en bue stod den perfekt med vingerne pegene mod hav og himmel, det var ren opvisning. Jeg har kun set Sodfarvet Skråpe i Fyns Amt en gang tidligere og da var det som man normalt ser skråper – den kom i sejlrenden mellem Fyns Hoved og Samsø og gled hurtigt vestpå i lange buer, kun oppe over horisonten en del af tiden. Denne her havde ikke travlt, den gled lidt frem og tilbage, inden den forsvandt vestpå bag Fyns Hoved. Den dukkede op 11.25, og jeg havde den vel et par minutter.

Det måtte fejres – jeg ringede til Tim Hesselballe Hansen, der tit tager til Flyvesandet. Hvis han sad der, måtte han kunne se skråpen, hvis den fortsatte vestpå. Vi har ved en enkelt

lejlighed placeret os med undertegnede på Fyns Hoved og Tim på Flyvesandet for at se, om fuglene fra Fyns Hoved fortsatte til Flyvesandet. Forsøget gik ikke så godt, der var meget lidt træk den dag, og eneste resultat blev, at jeg så en Stor Regnspove trække vestpå, fireogtyve minutter senere så Tim en Stor Regnspove trække ind østfra. Om det så var samme fugl forbliver en trossag. Tim sad hjemme og havde ikke overvejet, at det var hav-fuglevej. Egentlig tror jeg, at hans afskedsbemærkning ”Ring hver gang du ser skråper” var ment for sjov, men jeg havde dårligt sagt farvel, før endnu en Sodfarvet Skråpe kom ind østfra – på helt samme måde som den første fugl.

Jeg ringede pligtskyldigt til Tim. ”Det er den samme”, lød det. Nu er Tim ret god til at finde fugle og lægge mærke til individuelle kendetegn, men jeg syntes alligevel, at det var ret hårdt, at man fra Odense C, kunne afgøre, at første fugl havde rundet Samsø på 18 minutter og klar til at komme ind igen langt østfra i samme spor, men teoretisk set kunne tanken ikke afvises! Tim luftede planer om at tage til Flyvesandet – nu ville han lige se.

Jeg fik blod på tanden og udsatte hjemrejsen. Der kom et par Tejster, et par Islandske Ryler og to Lille Regnspove i selskab med fem Lille Kobbersnepe, men ellers ikke noget. Manglen på fugle var dog betydeligt lettere at bære – de to skråper gav en

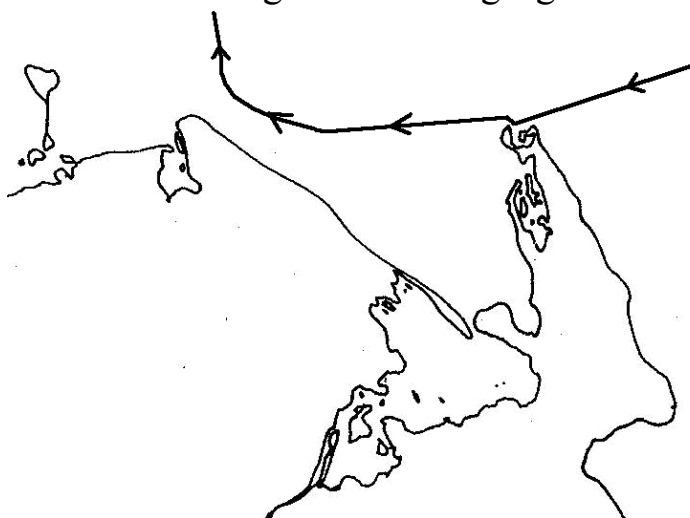
god grundstemning! 13.26 – syv kvarter efter sidste skråpe måtte jeg igen op at stå – endnu en Sodfarvet Skråpe kom ind nøjagtigt som de andre. Hvis Tims teori om, at det var samme fugl, skulle holde stik havde den været rundt om Samsø fem gange, uden at jeg havde bemærket det. Jeg ringede igen til Tim, der kunne oplyse, at det var Fynsk rekord med tre sodfarvede, og at han nu endnu mere overvejede at køre til Flyvesandet.

Da jeg 13.50 fik endnu en Sodfarvet Skråpe, var han mør. Den kom ikke som de tre første, men på den klassiske facon – et godt stykke ude i sejlrenden mellem hovedet og Samsø, hvor den gled vestpå i store buer, kun synlig halvdelen af tiden når den slog op over horisonten. Jeg havde svært ved at få armene ned og fortsatte mine panoreringer med fornyet energi. Et par kjoever rastede ved Horseklint – stadig optaget af at genere Splitterne – og en gammel Almindelig Kjove (lys fase) trak vest på tæt på hovedet. Tim ringede igen. ”Nu er jeg ved Bladstrup, ring om alle fugle, ellers er det ”string” (feltbisseslang for alt mellem lettere utroværdigt til lodret løgn!)”. Det lovede jeg, og fem minutter senere kunne jeg holde ord – dagens femte sodfarvede kom ind østfra, på helt samme måde som de tre første, nu var klokken 14.55. Tim var ikke helt tilfreds – han manglede stadig en halv snes kilometer, men det skulle nemt kunne nås. Jeg fortsatte

ufortrødent med at afsøge havet, mens jeg ventede på, at Tim skulle se fuglen fra Flyvesandet. Den havde tilsyneladende – som de andre sodfarvede - ikke travlt, men det undrede mig at jeg ikke havde hørt fra Tim, da jeg lidt i halv fire havde fået nok. Ni en halv times uafbrudt havobs kan godt gøre en lidt mør, så jeg begav mig mod parkeringspladsen. Jeg var dårligt nået fra busken før Tim ringede – min skråpe havde han ikke set, men der var en ung Almindelig Kjove med meget hvidt i vingen – om det var en jeg kendte til? Nu havde jeg ikke set ung kjove trække siden klokken ti, så der måtte jeg melde pas. Det ærgrede mig lidt, at vi ikke kunne få rejsetid og trækretning på skråpen – det måtte vi jo så leve med. Skuffelsen varede dog kort, Tim ringede igen – jeg havde lige sat mig i bilen. Skråpen var set fra Flyvesandet 15.38, dvs. 43 minutter efter, at den havde forladt Fyns Hoved. Den havde forladt den vestlige trækretning og blev

set langt ude på vej nordpå mod Endelave, hvor den formodentligt er fortsat nordpå for på et tidspunkt at ryge ud i Skagerak og videre til vinterkvarteret i Sydatlanten.

Det havde været en forrygende dag, men den viste selvfølgelig også hvor risikabelt det er at gå på Havobs – især på Fyn. Uden skråperne havde regnestykket lydt på 4-7 kjoever, kun tre set godt, fire Tejst, lidt trækkende Split- og Fjordterne og nogle få vadefugle, hvilket de fleste nok ville betragte som et meget magert udbytte af knap 10 timers observation. Når det til gengæld lykkes får man brændstof til at prøve igen. Her skal det lige nævnes, at jeg den 8. og 9. september sad samme sted – begge dage fra 6.30-12.00. Vinden var hård fra nordvest, det havde blæst kraftigt i flere dage, forholdene var perfekte. Disse to dage gav i alt en ung Almindelig Kjove, 4 Alk/lomvie, 2 Tejst og en Vandrefalk, der huserede i Fællesstrand. Til gengæld var vejret godt.

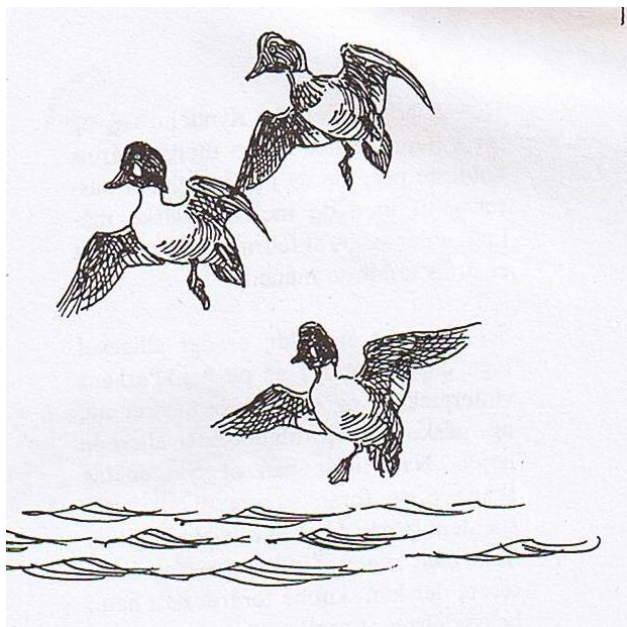
Muligt trækforløb for Sodfarvet Skråpe.

Efterskrift: Rekorden holdt ikke længe, idet Tim Hesselballe Hansen den 15. september under lignende vejrforhold havde 7 Sodfarvede Skråpert ved Flyvesandet. Første fugl kom 11.35, sidste 18.05, hvilket blot bekræfter, at havobs er en sport for tålmodige sjæle

Fremgang for sjældne fynske ynglefugle

Af Per Rasmussen

Mange fuglearter er pressede af udviklingen i det danske landskab. Men enkelte kan hjælpes ved simpelthen at opsætte redekasser på de rigtige steder. To meget forskellige arter der begge har haft fremgang pga. opsatte redekasser er Hvinand og Slørugle.

Hvinand

Hvinanden yngler typisk i hule træer ved skovsøer. I Danmark har arten sin hovedudbredelse på Nordsjælland. Bestanden tæller omkring 90 par, og den begrænsende faktor for bestanden er mangel på egnede redemuligheder. Næsten hele bestanden yngler i opsatte redekasser. På Fyn har vi de seneste år haft en mindre bestand i Tarup Grusgrave. Sidste år var der her 2 ynglepar, med til sammen 24 ællinger. I år er ungeproduktionen betyde-

lig ringere, men til gengæld har hele 5 par forsøgt yngle. Alle i opsatte redekasser. Der er observeret mindst 3 kuld med hver 2 ællinger, mens yderligere 2 par har udvist yngleadfærd. Jeg har selv haft fornøjelsen af at stå med ællinger i hånden ved redekassen i min egen sø!

Arten føler sig uden tvivl godt tilpas i de revandede grusgravsøer, og redekasserne er sat op, så fremtiden ser lys ud.

Slørugle

Sløruglen er endnu en art der, langt om længe, ser ud til at gå frem i det fynske. Vi har i Slørugleprojektet sat rigtig mange redekasser op og håbet på at der snart ville komme fremgang. Men indtil i år har fremgangen gået uden om Fyn. Det var derfor en meget stor glæde at modtage en sms fra Tim Hesselballe Hansen (THH) en meget sen aften; Slørugle set, sandsynligvis på yngleplads! Da vi (undertegnede og Kjeld Mejling) senere tjekkede oplysningen kunne vi kun give THH ret, det var et ynglepar! Det var en stor oplevelse at sidde og drikke kaffe med gårdejeren, mens Sløruglerne fløj til med mus til ungerne! Og endnu engang at se hvor begejstret folk bliver når man fortæller dem at de har en sjælden ugle boende!

Og det var kun begyndelsen på en stor sæson... Få dage senere blev jeg ringet op fra Nordfyn; der var ugle i en af mine redekasser! Oplysningen blev tjekket, men desværre var der kun tale om en enlig Slørugle, men et sted skal det jo starte! Så blev jeg rin-

get op af Kjeld som var på de Sydfynske Øer; et nyt ynglepar var fundet i en redekasse! Det var stort, hele 5 ynglepar, det største antal i dette årtusinde! Det kan kun blive bedre de kommende år!

En af årets fynske Slørugler. Foto: Erhardt Ecklon.

Efterskrift: Nu hvor sæsonen er på hæld kan der gøres status over årets ynglesucces. Det blev til i alt 21-22 unger, hvoraf de 16 blev ringmærket. To par fik to kuld, mens tre par ikke er checket i skrivende stund. Red.

Fra felten

Af Martin Søgaard Nielsen

Denne udgave af "Fra felten" dækker perioden 26.maj – 22. oktober. Starten af efteråret bød på usædvanlig meget blæst fra N, hvilket resulterede i de første observationer af Lille Kjove siden 1997, fynsrekord af Sodfarvede Skråper samt mange andre havfugle. Observationer mærket med asteriks* skal godkendes af SU.

- Periodens "hårde" observationer -

<i>Lille Skrigeørn*</i>	Henninge Nor 28/6
<i>Tredækker</i>	Helnæs Made 22/8
<i>Lille Kjove</i>	Fyns Hoved 28/8
	Fyns Hoved 4/9
	Flyvesandet 4/9 3!
	Midskov 8/9
<i>Sodfarvet Skråpe</i>	Fyns Hoved 3/9 5!
	Flyvesandet 15/9 7! (fynsrekord)
<i>Sabinemåge</i>	Fyns Hoved 18/9
	Horseklint 20/10
<i>Steppehøg</i>	Fakkebjerg/Gulstav 25-26/9
<i>Hvidbrynet Løvsanger</i>	Gulstav 1/10
<i>Pomeransfugl</i>	Jersore 19-20/10

Sodfarvet Skråpe

Et super super år med ny fynsrekord. 3/9 5 V Fyns Hoved (SG). 7/9 1 V Fyns Hoved (AMC). 15/9 7!!! V og NV Flyvesandet er ny fynsrekord (THH).

Almindelig Skråpe

29/7 1 V Fyns Hoved (THH).

Nordisk Lappedykker

8/9 + 6/10 1 Føns Vang (MHH, MMJ). 3/10 1 Flyvesandet (SG).

Silkehejre

2/6 1 Tryggelev Nor er faktisk eneste observation i 2007 (AMC).

Sølvhejre

23/6 1 SV Knudshoved (THH). 26/9 1 R-S Gulstav/Dovns Klint (EDA, CLD, ELM).

Sort Stork

12/8 3 OF Nørreballe Nor (HMØ).

Hvid Stork

5-6/6 1 Sortemosen (Henrik Rytter). 6/6 1 Gudbjerg (LBL, EM). 12/6 2 R ved afkørsel 58 på E 20 (Ole Dich). 12-13/6 1 R-TF Dovns Klint (THH). 14/6 3 SØ Søgaard (ELM). 28/7 1 TI Knudshoved (MMJ m.fl.).

Skestork

23/5 1 Ølund Inddæmning (DMZ). 8/8 2 ad SØ Ristinge (HMØ), 1 ad + 1 imm. Tryggelev Nor (MMJ, m.fl.).

Nilgås

26/5 1 Ølundgård Inddæmning (HEL, IBH). 12-25/9 op til 5 Nørreballe Nor (ELM m.fl.).

Rødhovedet And

Hunnen ved Sundet sås sidste gang 18/6. 20/10 1 ad han Nørreballe Nor (NRA).

Hvæpsevåge

Efterårstrækket var koncentreret til 3 gode dage ved Dovns Klint: 21/8 115 S, 22/8 141 S, 23/8 111 S (ELM m.fl.).

Sort Glente

25/5 1 S Fyns Hoved (MRP, KHL). 12/6 1 S, 13/6 1 (ny fugl) TF Keldsnor (THH, NBJ).

Rød Glente

Bedste tal fra Dovnsklint/Gulstav: 4/10 45 S, 5/10 76 SV, 6/10 40 S, 7/10 69 T, heraf 33 i en flok (ESM m.fl.).

Musvåge

5/10 842 SV, 6/10 733 SV Faaborg (PDP). 5/10 3266 T, 6/10 1100 S Dovns Klint (ELM). 13/10 1036 SV Nyborg (ESM, EDR). 3/10 1470 SV, 13/10 925 SV Horne Land (PDP).

Hedehøg

27/5 1 ad hun Klise Nor (OHG, TOE, FIE). 12/6 1 ad han S Keldsnor (THH). 19/8 1 ad hun Ø Dovns Klint (SG, EEE, TOE). 20/8 1 han N Svendborg (EEE). 22/8 1 1k V Monnet (LBL).

Steppehøg

25/9 1 1k R-S Fakkebjerg (OHG). 26/9 1 1k S Dovns Klint (EDA, CLD, ELM).

Lille Skrigeørn*

28/6 1 3k N Henninge Nor (NRA). Aftenfalk
15/7 1 2k hun Fakkebjerg (OHG).

Vagtel

26-31/5 1 sy Gudbjerg (LBL). 31/5 1 sy Bogense (OHS). 5/6-21/7 1, 18/6 +

21/7 2 Agernæs (AVC). 7/6 1 Sønderlø (SG). 10/6 1 Jersore (AVC). 10+24/6 1 Kørup (HEA). 17/6 2 sy Uggerslev Heden (AVC). 18/6 1 Flemløse (OHS). 29/6 1 Sandager (PBL). 9/7 1 Jerstrup (OHS). 21/7 1 Sentved (THH).

Plettet Rørvagtel

17/6 1 klise Nor (FIE, TOE). 16/8 1 Vejlen (EEH). 30/6-1/7 1 Seden (THH, SG).

Engsnarre

3/6-16/7 2 sy Brolykke Strand (BKS). 11/6 2 sy Gråsten Nor (LOG).

Pomeransfugl

19-20/10 1 1k Jersore (THH, BEC m.fl.).

Sortgrå Ryle

23/8 1 ad Knudshoved (PRA). 20/10 1 TI Horseklint (HEA).

Kærløber

2-3/6 1 ad Keldsnor (OHG m.fl.).

Tredækker

22/8 1 Helnæs Made (AAW).

Odinshane

26/7 1 Ølundgård Inddæmning (GJO). 2/8 1 1k Slambassinet (SG). 4/8 1 Fyns Hoved (KHL, MRP). 6/8 1 1k Lyø (RBZ).

Storkjove

15/9 8 V Flyvesandet (THH). 18/9 1 R Fyns Hoved (NBJ).

Almindelig Kjove

4/9 26 V Fyns Hoved er største antal i mange år (PRA).

Lille Kjove

Invasionsår, med rekordmange på Nordsjælland. På Fyn blev følgende set: 28/8 1 1k V Fyns Hoved (THH, SG). 4/9 1 1k V Fyns Hoved (PRA). 4/9 3 1k T Flyvesandet (SG). 8/9 1 1k med brækket vinge fundet ved Midskov By!

Indtil 2007 var der iøvrigt kun 1 tidligere fund af Lille Kjove i amtet, 2/10 9 1k N Horseklint.

Sorthovedet Måge

Ved Fiskeholm har 3 par ynglet. 3-16/6 1 ad Siø (OHG). 21-23/6 1 ad Rosen-gårdcenteret (THH, BEC m.fl.). 5/8 1 1k Lyø (RBZ). 30/9 1 1k Fakkebjerg (ELM).

Sabinemåge

18/9 1 NV Fyns Hoved (NBJ). 20/10 1 R Horseklint (HEA).

Ride

15/9 24 V Flyvesandet (THH).

Rovterne

14/6 1 NV, 15/6 1 R Nørreballe Nor (NRA, ESE m.fl.). 1/8 1 ad N Firtalsstranden (THH, BEC).

Hærfugl

14/6 1 Hillerslev (NN). 3/9 1 Tommerup (Eli og Ib Vestergaard).

Lille Kjove, 1k, med brækket vinge, Midskov. Foto: Ehardt Ecklon.

Mursejler

25/9 2 S Dovnsklint er sent (SG, ELM).

Vendehals

26/5 1 Gulstav Østerskov (ELM).
11/8 1 RI Gulstav (ELM m.fl.). 19/8
1 RI Keldsnor (SG m.fl.). 21/8 1 Sol-
lerup (NBJ, EEE).

Landsvale x Bysvale

28/7 1 1k Knudshoved er 3. Fund i
amtet (THH m.fl.).

Bjergpiber

14/10 1 Knudshoved (HEL, IBH,
PRA).

Drosselrørsanger

9-10/6 1 Fjordmarken ved møllen
(HEL, IBH, MSN).

Savisanger

21-22/7 1 Fjordmarken (HEL, IBH,
MHH).

Græshoppesanger

Kun en enkelt fugl er ringmærket på
Keldsnor Fuglestation i efteråret.

Hvidbrynet Løvsanger

For 6. år i træk var der ”bryn” i amtet.
1/10 1 RI Gulstav (OTØ).

Rødtoppet Fuglekonge

3 fugle i efteråret, alle fanget i Gulstav/Keldsnor hhv. 20/9, 26/9 og 14/10.

Karmindompap

26/5-2/6 1 sy Gulstav Østerskov (ELM m.fl.). 26/6 1 Lundsgårdskoven (SLR).

Laplandsværling

14/10 1 V Flyvesandet (THH m.fl.).

Hvidbrynet Løvsanger, Keldsnor. Foto: Søren Gjaldbæk.

Turrappporter

Æbelø 9.- 10. juni

19 personer fra Jylland, Fyn, Sjælland og Lolland deltog i ekskursionen fra lørdag formiddag til søndag eftermiddag. Vi blev som tidligere indkvarteret på den smukke Æbeløgård og vejret kunne ikke være bedre (sol og sommer). Der blev registreret 61 arter, det er lidt færre end tidligere år. Pirolerne var nok nogle af de mest

interessante, flere af deltagerne kom langvejs fra bl.a. for at høre dem. I år er der 2 par på øen. Den Rødryggede Tornskade sås i 6 eksemplarer (4 ynglepar). Ved fyrtårnet lå som sædvanlig 2 Tejster. Få minutter før hjemturen sås en Kernebider på foderbrættet.

En komplet artsliste kan findes på **Bøjden Nor**

Lørdag formiddag den. 22. september gæstede 12 personer Bøjden Nor i forbindelse med Fugleværnsfondens fugletur fra 10.00 til 14.00. Fonden må åbenbart have gode forbindelser til de "højere magter", da vejret denne lørdag var usædvanligt fint - solskin, høje temperaturer og forholdsvis rolige vindforhold. Det eneste forstyrrende element i idyllen var den nærliggende skydebanes støj og larm, som momentvis fik norets fugle til at lette og fortrække til det fjerneste hjørne af noret. Heldigvis blev skydningen hurtigt indstillet, så de fremmødte i ro og mag kunne iagttage Bøjden Nors Knopsvaner, Blishøns, Fiskehejrer, Skarver, Grågæs, Gråænder, Pibeænder, Spidsænder, Krikænder, Taffelænder, Troldænder, Toppede Lappedykkere, Hættemåger, Sølvmåger, Svartbage, Ringduer, Fasaner og Gråkrager. Samtidig kunne Sanglærker og Hvide Vipstjerte høres på træk sydover. En Rørhøg han fouragerede over rørskoven umiddelbart

DOFBASEN.

foran fugleskjulet, hvor solskinnet også havde lokket mange Landsvaler frem. Vadefuglene var repræsenteret af Rødben, Hvidklire, Hjejle, Dobbeltebekkasin, Vibe, Almindelig Ryle samt Dværgryle. Mogens Elnif Thomsen fik skarpsindigt øje på en Isfugl, som gav opvisning i at muse og viste hvorledes en fanget fisk skal behandles. I noret var det bemærkelsesværdigt så sent Lille Lappedykker havde unger, ligesom antallet af Lille Lappedykker var usædvanligt højt. Ynglesuccessen må have været stor. Det samme så ud til at have været tilfældet for Stærens vedkommende, da en stor flok Stære fouragerede på græsarealerne. I træer og buske omkring fugleskjulene blev der set og hørt Blåmejse, Musvit, Bogfinke, Gærdesmutte, Rødhals, Grønsisken, Gransanger og Jernspurv. Over græsarealerne sås Rørspurv og Engpiber. Endelig rastede en terne på modsatte side af noret - sandsynligvis en Splitterne.
Gunnar Jørgensen.

Niels Bomholt er G..! **- en turberetning fra Vejlerne.**

Af Børge Rasmussen

I lang tid forud for turen gik man og glædede sig til at komme af sted. For det første havde jeg ikke selv tidligere været i nærkontakt med Vejlerne. For

det andet det var det Niels Bomholt, der var turleder, og så borger det jo allerede godt for kvaliteten af indholdet.

Bilerne skulle gerne fyldes op, og jeg fik 3 fuglekikkere med i bilen. Da vi fandt ud af, at vi alle havde mulighed for at tage på fuglekik fra morgenen (for nogen – for andre var det midt på dagen), så blev der hurtigt skabt enighed om, at vejen nord på skulle lægges om ad Årslev Engsø og Egå Engsø, som begge steder indtil flere gange er set rapporteret med spændende fugleobs. Og den beslutning fortrød vi absolut ikke.

Dagen oprandt og (allerede) kl. 11, blev der blæst til afgang fra Odense. Et langt stykke op gennem Østjylland mod Århus kørte vi i mere end silende regn, så humøret var ved at nå ned på det grå felt, men netop som vi nærmede os det første mål, klarede vejret op, og vi fik en kanon god oplevelse. Umiddelbart før nedkørsel gennem skoven til Årslev Engsø fangedes vor opmærksomhed af en luftduel. 3 Tårnfalke mobbede en Fjeldvåge. Det var luftakrobatik for alle pengene.

Nede på søen var der de forventede fugle, hvoraf de mest eksklusive må være Stor Præstekrave, Alm. Ryle, Brushane, og Mudderklire. Det blev til i alt 1125 fugle fordelt på 23 arter.

Videre kørte vi til Egå Engsø. 1420 fugle taltes fordelt på 13 arter, hvoraf de mest eksklusive var Hvidklire, Gul Vipstjert, Tornirisk samt ikke mindre end 90 Stillits, der fouragere i toppen af frøaks, hvor vi fik

nogle fantastiske kig på arten i den begyndende aftensol.

Lidt aftensmad skulle der jo til, så vi tog kontakt til Niels, der var nået til Vejle. Vi aftalte at mødes på Gudenåcaferieriet ved motorvejen.

Mørket tog til, og det sidste stykke vej op over Himmerland og mod vest til Bygholm kørtes i mørke. På strækningen langs Løgstør Bredning var bilerne parkeret tæt, og stort set alle forsynet med trailer og mindre båd. Åh ja, i morgen er det 1. september, og jagten kan begynde.

Turdeltagerne blev fordelt i hytterne og en god nats søvn kunne begynde. Næste morgen var en lidt speciel oplevelse. At stå på campingpladsen tavse og nydende stilheden og lysets brydning – der pludselig blev tilsat ”kanontorden”, da jagten blev påbegyndt!

Det blev hurtigt aftalt at indkøbe morgenbrød på den nærliggende tankstation, for at tage brødet med ud til fouragering i det første fugleskjul ”Krapstårnet”. Der var en anden (stakkels ham) fuglekikker på plads allerede, men da 10 mand skulle kommunikere obs. og ønsker om bespisning på kryds og tværs i et trangt fugleskjul, fortrak han (heldigvis) hurtigt, og overlod skjulet til os. Det blev til 35 arter med nogle Traner, en Fiskeørn og et par Rødrygget Tornskader på klods hold som det bedste. Vi fortsatte til Han Vejle, hvor 15 nye arter kunne noteres. Bedste scoop her må være Dværgmågen.

Så gik turen til Lund Fjord, hvor det blev til 2 nye arter. Dog skal lige nævnes, at vi så ikke mindre end 31 Dværghmåger her, men scoopet er helt klart det kik vi fik på en Hvidvinget Terne. Den trak også mange andre fuglekikkere ud på de små grusveje.

Næste stop på turen rundt blev Kærup Holme, hvor 6 nye arter kunne opnoteres. Scoopet må være den enlige Tinksmed, der viste sig flot frem.

Det var også blevet spisetid, og som vanligt har brugsuddeleren det hele med i kassen. En herlig smørselv frokost med stort set alt hvad hjertet kan begære, når der er tale om bespisning i naturen. Ja selv en pose eller 2 lakridsdessert var der tænkt på!

På vejen syd over gjorde vi holdt på Glombakken, hvor vi atter så en lille flok Traner og en Fiskeørn som det mest ophidsende.

Vi fortsatte nu mod Naturcenteret og vel nede på landevejen fik nok det mest flotte og eksplosive syn, man som fuglekikker kan få. En stor flot Havørn kom svævende et godt stykke oppe i luften. Uden varsel foldede den pludselig vingerne sammen, og gik nærmest som en elevator i friløb lige lodret ned og slog på en fugl på vandet. Nogle meget få og drabelige sekunder, som for evigt er brændt fast på nethinden.

Nogle af os var lige inde at studere Naturcenterets udstilling. Det er vældig flot stillet op og gjort publikumsvenligt på alle måder. Absolut et

besøg værd. Især panoramaet i midten med opstilling af rørskov, hvor man vejen rundt om, kan se de forskellige fuglearter i naturtro omgivelser. Ikke mindst størrelsen af de enkelte fugle, er god viden at få anskuelig gjort, da vi jo normalt kun ser dem gennem glasøjnene. Der er helt sikkert nogle ”overraskelser” iblandt, hvor små fuglene egentlig er.

Fra Naturcenterets udkigsskjul er der et vældigt panorama. Især de 107 Skestorke er nok det der brændte sig mest fast på nethinden ud over Havørnen altså. Ikke mindre end 16 nye arter kunne vi notere på blokken.

Turen fortsatte til Tømmerby Fjord, der ligger utroligt højt og flot over den eng og vådområde, vi skuer ud over.

Her blev det til 7 nye arter, hvoraf Nilgåsen må være scoopet.

Lidt længere øst på og vi kom til Årup Vejle sydlige ende. Der var ikke så meget at se på, men alligevel blev det til 2 nye arter på bogen.

Det nærmede sig solnedgang, men forinden tog vi lige en tur vest og nord om Østerild Fjord. Ingen nye arter, men de 8 Toppet Lappedykkere i den nedgående sols lys var et særdeles flot syn at skue.

Det var nu blevet tid for aftenfou-ragering, og kursen blev lagt mod Thisted. P-plads fundet og vi begiver os ned ad gågaden eller næsten gågade. En fremtrædende bygning i lyserød farve med navnet ”Basses Kro” tiltrak vores opmærksomhed. Og det

var et udmærket sted, med god mad og drikke, som vi varmt kan anbefale andre at aflægge besøg.

Vel hjemme ved hytterne, blev der gjort mandtal over dagens tællinger. Minimum 5064 individer fordelt på 68 arter er da slet ikke så ringe endda, som de ville sige det på lokaliteten.

Den megen friske luft og aftenens slukning af tørsten havde gjort mange trætte. En god nats søvn ville gøre godt, og det blev aftalt, at morgenmunden skulle være på samme vis som i går, denne gang blot ude i Kærup Holme skjulet, hvor frokosten blev indtaget dagen i forvejen.

Midt i al vor spise-kikkeri formaster der sig nogle turister op og vil ind i skjulet. De bliver dog så forskrækket over synet og støjen, at de skyndsomst lukker døren og forlader stedet. Ser vi virkelig så slemme ud??!!???

Det blev ikke til nye arter denne gang, men vi fik genset Dværghmågen og den Hvidvingede Terne. Herligt syn!

Da vi var ved at pakke sammen kommer der pludselig en fuglekikker ind i tårnet! Endda en hjemme fra O'ense. Undertegnedes partner på Odense Fjord tællingerne Ole (OBO), der lige skulle ned og se den hvidvingede fugl. Han blev lige så overrasket over at se fynboer heroppe. Ole har sommerhus ved Hulsig eller der omkring, så derfor er han tit på Skagen og i Vejlerne.

Det var nu ved at blæse op, og vi enedes om, at påbegynde hjemturen, ved at køre et smut ud til vestkysten, når vi nu var så tæt på.

Og blæste det gjorde det ude ved Bulbjerg. Det lykkedes da også at få nogle få fugle at se, selvom kikkert og scoop var vanskelige at holde rolige. 5 nye arter kom der på bogen, og hvoraf Riden nok må være det hotteste.

Med den vindretning og styrke det blæste, foreslog turlederen at vi af lagde Hanstholm havn et besøg. Der var blevet set en Sorthovedet Måge der inde, så den kunne det da være sjovt at få "ram" på også.

Da vi nåede havnen var det begyndt at småregne, men det lykkedes rent faktisk at finde ikke mindre end 2 individer af Sorthovedet Måge. Så begejstringen ville ingen ende tage.

Vi kørte nu hen til havnens nordlige ende, for at kunne få et kig ud over havet samtidig med at vi kunne stå i læ bag betondækningen. Der var store bølger, der ofte skyllede hen over molen, så det var ikke helt uden risiko at bevæge sig ud på molestykket.

På et tidspunkt kom en tysk familie alle kun iklædt campinghabit, hvor i mod vi andre stod med alt overtøj og regntøj på. De var åbenbart nysgerrige efter at se, hvad det var vi havde så travlt med. De medbragte 1 styk lille tæppetisser, og vi gjorde dem så forståeligt, at det ikke var godt for hunden at komme ud på molen. De sam-

lede så blot hunden op i favnen og fortsatte ud på molen – for lidt senere at komme meget hurtigt ind igen. De havde vist ikke kunnet forstå, hvorfor vi andre forblev i dækning, men det kunne de da i hvert fald så nu!

De store havfugle blev det ikke til, men der imod et par meget små. Rent faktisk mellem benene på os løb 2 Sortgrå Ryler, 4 Stenvender, 1 sandløber og 2 Islandsk Ryle. Det var en vildt fed oplevelse, som de unge mennesker nu til dags kalder sådan en oplevelse. Det blev til i alt 10 nye arter der på havnen. Her iblandt var en Storkjove og 2 Splitterner. Der var også nogle sæler inde på stranden, men Sulerne, hvor var de henne?

Dagens frokost blev med høflig selvbetjening iklædt regntøj serveret i en bils bagende til stor moro for flere passerende turister.

Niels takkede nu af for den officielle turs del, hvor det blev til ikke

mindre end i alt 5.942 optalte individer fordelt på 97 arter. Der var så blot lige det med vindens retning og styrke, og så de manglende havfugle, hvorfor hans og vor bil fortsatte et smut ned til Klitmøller. Og her fik vi så lejlighed til at skue de store flotte Suler, der uden frygt kaster sig ned i de mega store og vovede bølger, for at fange føden.

Et par spændende dage var slut, og kun den lange køretur hjem til Fyn manglede vi at udføre.

Her skal lyde en stor, stor tak til Niels Bomholt for endnu en veltilrettelagt og vel afviklet tur, med masser af store oplevelser og dejligt kammeratligt samvær. Tak Niels, og da vi jo normalt kun har en af slagsen i vor tro, så må du ”nøjes” med at få overskriftens prikker erstattet med: Niels er bare God!

Med tak til alle deltagerne hermed en stor fuglehilsen fra Børge.

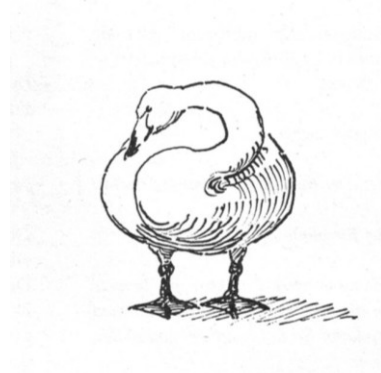
Ture

Vestfyn

Søndag den 25. november.

Mødested: Føns Kirke kl. 8.30.

Tilmelding til turlleder Michael Mosebo Jensen på 26 82 07 29. Vi lægger ud med at spejde over Føns Vang fra forskellige vinkler, hvorefter vi tager andre lokaliteter langs kysten. Mulighed for mange andefugle, Sædgæs, Blå Kærhøg, Alk og diverse småfugle.

Ørnetur til Brændegård Sø

Søndag den 2. december.

Mødested: Brændegård kl. 9.00. Tilmelding til turleder Erik Ehmsen på 62 64 15 59. I år er der kommet 3 Havørneunger på vingerne, så der skulle være basis for store vingefang over søen. Desuden chance for mange ænder og skalleslugere. Er der mon Vandstære ved Silkeå?

Langtur til?

Søndag den 20. januar.

Som vanligt starter vi året med at lade fuglene bestemme retningen. Vi tager derhen, hvor der er størst chance for at se nogle spændende og usædvanlige arter. Tilmeld dig til turleder Michael Mosebo Jensen på 26 82 07 29 dagen før.

”Wadertur” til Mågeøerne

Søndag den 17. februar

Mødested: Stegøvej, Bogense (umiddelbart efter det skarpe sving ved diget) kl. 8.00. Turen varer til ca. middag.

Hvis vejr og vandstand tillader det vil vi gå en stille og rolig tur ud over Mågeøerne langs nordsiden. Vi skal gå ca. 2 x 20 min. gennem vand (knæhøjde!?). På øerne vil vi kigge efter Snespurve, Bjergirisk, Lysbuget Knortegås og måske en Vandrefalk. En del vadefugle opholder sig også på vaderne omkring øerne. Vi laver en lille kaffe- og observationspause på øerne. Medbring evt. rygsækstol eller lign. Ved Stegø Mølle vil vi kigge efter Isfugl.

Waders og varmt tøj meget påkrævet, da øerne kan være vindomblæste. Men vejret er selvfølgelig solrigt og stille! Skulle det ikke være tilfældet, finder vi alternativer på Nordfyn. Turen er ikke velegnet for gangbesværede.

Vandstanden kan evt. påvirke mødetidspunkt, så tilmelding nødvendig til turleder Michael Højgaard Hansen på 64 81 36 20/31 71 36 20 dagen før.

Monnet

Søndag den 9. marts

Mødested: Leddet til Monnet kl. 9.00

Tilmelding til turleder Poul Rasmussen på 6254 1022.

Traditionen tro vil Poul vise frem af Monnets herligheder, inden der lukkes af for ynglesæsonen. Forårsfuglene er kommet derude, men samtidig er der stadig

Bjergirisker, Snespurve, måske et par Bjerglærker, som Vandrefalken kan lure på.

Møder

Cafeaftener

Costa Rica

Mandag den 26. november kl. 19.00 på Odense Friskole.

Michael Mosebo Jensen vil vise billeder fra en tur februar 07 til et mellemamerikansk fuglemekka. Farvestrålende kolibrier, tukaner, araer, nysgerrige næsebjørne og bløde dovendyr.

Kasakhstan og Kirgisien

Mandag den 14. januar kl. 19.00 på Odense Friskole.

Hans Rytter og Michael Mosebo Jensen viser billeder fra en 3-ugers ekspeditionsagtig tur til to tidligere centralasiatiske sovjetrepublikker. Fra de varme flade stepper med Jomfrutræner og sorte sagnomspundne lærker til Tien Shanbjergenes Hvidkronede Rødstjerter og Lammegribbe. Læs mere om turen i dette nummer.

Formøde om Fuglefestival i Skagen

Tirsdag 19. februar kl. 19.00 i lokalet, Risingskolen, Odense.

Eske Mortensen vil fortælle om planerne om at deltage i årets fuglefestival i Skagen i Kristi Himmelfartsferien 1-4/5. Interesserede bedes møde op, så nærmere kan aftales.

DOF Fyn Julefrokost

Dato: Fredag, den 7. december

Sted: Kolds Stue, Dalum Landbrugsskole

Landbrugsvej 65, 5260 Odense S

Tidspunkt: 18:00-?

Pris: 225,- kr. + drikkevarer. (Øl: 19,-, Vand: 13,-, Vin: 100,-)

Snaps/Bitter til eget forbrug må medbringes til høkerpris!

I år afholdes julefrokosten i den gamle hyggelige Kolds Stue på Dalum Landbrugsskole. Der serveres en varieret julebuffet.

Offentlige transportmidler lige ved døren - hvis bilen skal have en fridag!

Aftenen vil blive krydret med mindst én konkurrence... og til den skal vi bruge et par af jeres ”digitale vildskud”. Så find dine let slørede digiscoping fotos af spændende fugle i lidt sjove vinkler og belysninger frem.

Send dem til undertegnede brændt på en cd og naturligvis med en pålidelig facitliste!!

Tilmelding på doffyn@doffyn.dk eller Henrik Kalckar Hansen på 30 70 90 38 eller kalckar@webspeed.dk senest torsdag d. 29/11.

Generalforsamling

Tidspunkt: Onsdag d. 6. februar kl. 19 på Odense Friskole, Hjallesevej 2. (parkeringsmulighed på Guldbergsvej og Benedikts Plads).

Dagsorden:

1. Valg af dirigent.
2. Formandens beretning.
3. Fremlæggelse af revideret årsregnskab.
4. Budget for 2008.
5. Valg til bestyrelsen. Følgende er på valg: Kurt Due Johansen, Søren Bøgelund og Hans Rytter. Hans Rytter modtager ikke genvalg. Bestyrelsens kandidat er Kell Grønborg.
6. Valg af revisor og revisorsuppleant.
7. Fremlæggelse af nye love for lokalafdelingen.
8. Evt.

Forslag fra medlemmer skal for at kunne gøres til genstand for en generalforsamlingsbeslutning være formanden Henrik Kalkhar Hansen i hænde senest 14 dage før generalforsamlingen.

Efter generalforsamlingen vil Tim Hesselballe Hansen underholde med billeder og fortællinger fra en pionertur i dansk felthistorie til Færøerne i september 07.

Små pip

Flyvetiden for svømmeænder blev målt den 9. september, da en flok på 21 Pibeænder og 3 Spidsænder blev set vesttrækkende på Fyns Hoved. Michael Højgård Hansen, der sad på Flyvesandet blev via mobilen gjort opmærksom på, at flokken var på vej. Den ankom 23 minutter senere og fortsatte vestpå. Hvis fuglene flyver den korteste vej giver det en træk hastighed på 47 km i timen. Eftersom flokken kom fra Sjælland har den fløjet mindst 50 km uden stop.

Artiklen om Grønspætte i sidste nummer af Havrevimpen har givet yderligere oplysninger om observationer: 12. maj 2007 Langesø, hørt 3 gange på sydsiden af søen. 11. august 2007 Flyvesandet, hørt v. parkeringspladsen. 1. september Bederslev (mellem Otterup og Flyvesandet), hørt af Ole Jensen. 3. september Bederslev, 1 ungfugl set spise myrer i haven i en halv time. Videofilmet af Ole Jensen. Observatørerne er Jørgen og Ole Jensen.

Den fynske skarvbestand er som landsbestanden gået kraftigt tilbage. Ved Brændegård Sø er der kun 2533 reder tilbage mod 7000 i 1991-92. På Mågeøerne yngede 1453 par mod tidligere omkring 2000.

Lille Lappedykker er kendt for at yngle sent. 2. november så Kurt Due Johansen en gammel fugl – i yngledragt naturligvis – fodre to pullus – et fund, der trods alt må høre til i den senere ende af skalaen.

- og husk,
fugle skal ses i naturen

Afsender:
Søren Gjaldbæk
Carsten Hauchs Vænge 4
5230 Odense M

B

Dansk Ornitologisk Forening

Foreningen for fuglebeskyttelse